

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PSYCHOLOGIE

NADANÉ DÍTĚ V OBDOBÍ PŘECHODU

MEZI MŠ A 1. STUPNĚM ZŠ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lucie Kovandová

Učitelství pro základní školy, obor Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: PhDr. Martina Komzáková, Ph.D.

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. června 2023

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala především PhDr. Martině Komzákové, Ph.D., vedoucí mé diplomové práce, za odborné vedení, poskytnuté cenné rady, připomínky a za metodickou pomoc. Dále bych chtěla velmi poděkovat rodině a příteli za trpělivost a podporu během celého mého studia. Velké poděkování patří také rodičům, paním učitelkám z mateřských a základních škol, všem, kteří mi věnovali čas a poskytli mi odpovědi na mé otázky týkající se nadaných dětí.

NADANÉ DÍTĚ V OBDOBÍ PŘECHODU MEZI MŠ A 1. STUPNĚM ZŠ

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	3
ÚVOD	4
TEORETICKÁ ČÁST	5
1 NADANÉ DÍTĚ	6
1.1 VYMEZENÍ POJMŮ	7
1.1.1 Nadání	7
1.1.2 Intelligence	9
1.1.3 Talent	10
1.1.4 Rozdíl mezi talentem a nadáním	10
1.2 MÝTY A PŘEDSUDEKY O NADANÝCH DĚTECH	11
1.3 SPECIFIKA NADANÝCH DĚTÍ	13
1.4 ROZDÍL MEZI NADANÝM DÍTĚTEM A OSTATNÍMI DĚTMI	15
1.5 CHARAKTERISTIKA NADANÝCH DĚTÍ	16
1.6 IDENTIFIKACE NADANÝCH DĚTÍ	17
1.7 SPECIFICKÉ POTŘEBY PRO NADANÉ ŽÁKY	18
1.8 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ	19
2 DVOJÍ VÝJIMEČNOST	20
3 NADANÝ ŽÁK A ORGANIZACE	23
3.1 ORGANIZACE	23
4 LEGISLATIVA PODPORUJÍCÍ VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ	24
EMPIRICKÁ ČÁST	26
5 METODIKA	27
5.1 METODA A TECHNIKA SBĚRU DAT	27
5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	27
5.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	28
6 POLOSTRUKTUROVANÉ DOTAZNÍKY	29
6.1 NADANÉ DÍTĚ 1 – HUDEBNÍ, LINGVISTICKÉ, SPORTOVNÍ NADÁNÍ	29
6.1.1 Rozhovor s paní učitelkou v MŠ	29
6.1.2 Rozhovor s paní učitelkou v ZŠ	29
6.1.3 Rozhovor s rodiči	30
6.2 NADANÉ DÍTĚ 2 – SPORTOVNÍ, TANEČNÍ, POHYBOVÉ NADÁNÍ	31
6.2.1 Rozhovor s paní učitelkou v MŠ	31
6.2.2 Rozhovor s paní učitelkou na ZŠ	31
6.2.3 Rozhovor s rodiči	32
6.3 NADANÉ DÍTĚ 3 – MATEMATICKÉ NADÁNÍ	33
6.3.1 Rozhovor s paní učitelkou v MŠ	33
6.3.2 Rozhovor s paní učitelkou v ZŠ	34
6.3.3 Rozhovor s rodiči	34
6.4 NADANÉ DÍTĚ 4 – SPORTOVNÍ, POHYBOVÉ NADÁNÍ	35
6.4.1 Rozhovor s paní učitelkou v MŠ	35
6.4.2 Rozhovor s paní učitelkou v ZŠ	36
6.4.3 Rozhovor s rodiči	36
7 VYHODNOCENÍ DAT	38
DISKUZE	52
ZÁVĚR	55
RESUMÉ	56

SEZNAM LITERATURY	57
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	59
PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

ADD – porucha pozornosti

ADHD – porucha pozornosti s hyperaktivitou

BP – bakalářská práce

CTM – centrum pro talentovanou mládež

DP – diplomová práce

GDPR – obecné nařízení o ochraně osobních údajů (General data protection regulation)

IPPP ČR – Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR

ITA – interaktivní tabule

MŠ – mateřská škola

OCD – obsedantně kompulzivní porucha

PAS – porucha autistického spektra

PC – osobní počítač (Personal computer)

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

SPC – speciálně pedagogické centrum

STaN – společnost pro talent a nadání

ZŠ – základní škola

Úvod

Toto téma jsem si vybrala, protože mě zajímá speciální pedagogika jako taková. Také si myslím, že do budoucna, do mé praxe se mi budou nabyté vědomosti velmi hodit, a jsem si jista, že je využiji. Ve škole, i ve společnosti se řeší především žáci se speciálními potřebami, např. ADHD, autismus, dysgrafie, dyslexie, aj., ale na nadané děti se zapomíná. Touto prací chci poukázat, že i oni jsou tady a je důležité tomu věnovat pozornost a věnovat se jim, jak potřebují. O tématu nadaný žák jsem věděla velmi málo, ale to se vše změnilo, když jsem začala psát diplomovou práci a více jsem prohloubila své vědomosti o daném tématu. Hned na začátku jsem se potýkala s problémy, a to při hledání nadaných dětí. Nevěřila bych, že je tak těžké nadané děti najít a zároveň zkontaktovat učitele z MŠ a ZŠ, kteří mají zkušenosti s prací s nadanými dětmi.

V našem vzdělávacím systému si to teprve uvědomujeme a začínáme s touto „problematikou“ nějakým způsobem pracovat. Zkušenosti z praxí mě naučily, že se tomuto tématu u nás začíná věnovat větší pozornost teprve nyní, ale v mnoha jiných zemích, například v Holandsku, USA, Číně, Německu a mnoha dalších, je tato problematika známá již dlouho. Objevuje se mnoho nových kurzů a v současné době vznikají nové školky, školy a vzdělávací zařízení. Tempo vývoje tohoto oboru se zrychluje, ale stále je mnoho pedagogů v MŠ i na ZŠ, kteří nevědí, jak s nadanými dětmi správně pracovat a rozvíjet jejich nadání.

TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části zprvu nastíním a vysvětlím základní pojmy – nadání, talent, inteligence, rozdíly mezi nimi. Dále se zaměřím na charakteristiku nadaných dětí a jejich specifika. Kapitulu věnuji mýtům a předsudkům o nadaných dětech. Následující pasáže mé práce budou pojednávat o spolupráci nadaného žáka a kolektivu, rozdílu mezi nadanými dětmi a ostatními dětmi, identifikaci nadaného žáka, specifických potřebách nadaných žáků, podpůrných opatřeních, dvojí výjimečnosti a o neziskových organizacích věnujících se nadaným dětem. V neposlední řadě se budu věnovat i legislativě podporující vzdělávání nadaných dětí.

1 NADANÉ DÍTĚ

„Podle S. Winebrennerové (2001) lze charakterizovat nadané žáky dokonce ve dvou ohledech, a to v pozitivním a negativním. Toto dělení je obzvlášť zajímavé, protože upozorňuje na skutečnost, že nadané dítě nemají rodiče vždy za odměnu a že s projevy vysokého nadání se mohou pojit i výchovné a vzdělávací komplikace.“ (Fořtík, Fořtíková, 2007)

Může to tedy být některá z následujících možností v pozitivním významu. Nadané děti mohou:

- být extrémně vyspělé v kterékoliv oblasti učení a výkonu;
- vykazovat asynchronní vývoj, kdy jsou v některých oblastech výrazně napřed, zatímco v jiných se vyvíjejí přiměřeně věku nebo dokonce se zpožděním (například ve třech letech umí číst, ale v pěti letech si ještě neumí zavázat tkaničky);
- mít na svůj věk širokou slovní zásobu a vyspělý verbální projev;
- mít neuvěřitelnou paměť;
- se neuvěřitelně rychle naučit některé věci bez pomoci ostatních;
- zvládat složitější myšlenkové procesy než jejich vrstevníci;
- vidět jasně vztahy příčiny a následku;
- se chtít podělit o to, co ví;
- mít ohromnou míru energie;
- mít zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku a fair play, mohou se zajímat o globální problémy;
- mít sofistikovaný smysl pro humor.

V negativním ohledu se pak nadané děti mohou projevat takto:

- odmítají pracovat nebo pracují nedbale;
- bouří se proti rutinním a předvídatelným činnostem;
- během dne sní;

- pociťují úzkost z rychlosti práce ve třídě, kterou považují za nedostatečně aktivní, příp. když nevidí jasný pokrok v práci;
- dominují třídním diskusím;
- odmítají se podřídít a přizpůsobit se;
- mohou se stát „třídním klaunem“;
- přecitlivěle/přehnaně reagují na kritiku, snadno se rozpláčou; jsou netolerantní k chybám druhých i k sobě samým. (Fořtík, Fořtíková, 2007)

1.1 VYMEZENÍ POJMŮ

Na začátku diplomové práce je nezbytné objasnit pojmy, které souvisí s nadáním. V praktické části jsem se setkala s pedagogy, kteří nedělali rozdíly mezi nadáním a talentem. Možná i z tohoto důvodu byl problém najít respondenty pro empirickou část mé diplomové práce.

1.1.1 NADÁNÍ

Definice nadání – *„Soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností; nejčastěji používáno ve spojení s jedinci podávajícími nadprůměrné výkony při činnosti tělesné či duševní.“* (Hartl, 1993)

Intuitivně je nadání nejčastěji vykládáno jako dar a zároveň schopnost dosahovat lepších výsledků než většina ostatních lidí, a to bez vynaložení mimořádně velkého úsilí.

K pochopení nadání lze použít několik pohledů. Může to být:

1. *kvalitativně osobitý souhrn schopností, které podmiňují úspěšné vykonávání činností;*
2. *všeobecné schopnosti nebo všeobecné prvky schopností, které podmiňují možnosti člověka, úroveň a vlastnosti jeho činnosti;*
3. *rozumový potenciál nebo inteligence; celostní individuální charakteristika poznávacích možností a schopností učit se;*
4. *souhrn vloh, vrozených daností, projev úrovně a vlastností vrozených předpokladů;*
5. *talent, existence vnitřních podmínek pro dosahování vynikajících výsledků v činnosti.* (Fořtík, Fořtíková, 2007)

Formy nadání

Existují přinejmenším dva typy nadání: intelektuální forma, která se projevuje u lidí nadaných v matematice, jazyce nebo přírodních vědách, a neintelektuální forma, která se častěji projevuje u lidí sportovně nadaných nebo umělecky založených, například výtvarně, hudebně či dramaticky.

Druhy nadání

Tato podkapitola nemůže v mé diplomové práci chybět, protože v empirické části práce jsem se setkala s různými druhy nadání. U prvního respondenta v empirické části jsem se setkala s hudebním, lingvistickým a sportovním nadáním, na které poukazovala paní učitelka z MŠ. V současnosti se u dotazovaného můžeme bavit o hudebním nadání, které nadále rozvíjí a věnuje mu veškerý volný čas. U druhého účastníka dotazníkového průzkumu jsem se setkala se sportovním, pohybovým a tanečním nadáním. Respondent se dále věnuje rozvoji svého nadání a je podporován i ze strany rodičů. U třetího respondenta jsem se setkala s matematickým nadáním. I u třetího respondenta je nadání rozvíjeno obzvláště ze strany rodičů. U čtvrtého a posledního dotazovaného jsem se setkala opět se sportovním nadáním, které je i nadále podporováno především ze strany rodičů.

Nadání se může projevit v různých situacích a souvislostech. Při jeho klasifikaci vycházíme z jednotlivých činností. Je tedy zřejmé, že nelze stanovit přesnou hierarchii různých druhů nadání. Pokud je chceme kategorizovat, musíme hledat přinejmenším jejich nadřazené složky, které nám určila autorka Machů:

- intelektové schopnosti – Zahrnuje základní verbální, matematické, paměťové a prostorové schopnosti a dovednosti.
- specifické akademické vlohy – Patří sem například: nadání na přírodní vědy, matematické nadání, jazykové nadání aj.
- kreativní nadání – Pomáhá jedinci vytvářet nové nápady a produkty, v moderních časopisech je považována za součást každého typu nadání a je nejvíce ceněnou složkou talentu.

- vědecké schopnosti – Jsou realizací zejména intelektových a uměleckých schopností. Ty se dále člení na jazykové, technické a matematické nadání. Člověk často využívá vědecké techniky.
- vůdcovství ve společnosti – Schopnost dobrého vůdčího vedení lidí a komunikační dovednost.
- mechanické (zručné) schopnosti – Přímo souvisí s talentem v oblasti techniky, vědy a umění. Pro úspěch je nezbytná schopnost manipulace s předměty, prostorová tvořivost a uvědomování si vzorů, detailů, podobností a odlišností ve vizuálních podnětech.
- talent v krásném umění – Projevuje se především v oblasti hereckého, výtvarného, hudebního a tanečního umění.
- psychomotorická schopnost – Zahrnuje pohybové vlohky a nadání na různé druhy sportů.

Jednotlivé druhy nadání se propojují a jsou mezi nimi spojitosti nebo se vzájemně doplňují, proto je nemůžeme brát jako nezávislé a samostatné. (Machů, 2010)

Havigerová ve své knize dělí nadané děti do třech skupin. První skupinou jsou děti jazykově nadané, u kterých se často setkáváme s raným nástupem řeči, velkou slovní zásobou a raným čtením a psáním v předškolním věku. Druhou skupinou jsou matematicky nadané děti, které jsou uchváceny světem čísel. Třetí skupinou jsou přírodovědně nadané děti, které mají velmi důkladné povědomí o světě přírody. (Havigerová, 2011)

1.1.2 INTELIGENCE

Existují různé výklady lidské inteligence a mnoho definic. Inteligence je definována například jako „obecná schopnost lidí používat rozum: přemýšlet, řešit problémy, učit se, přizpůsobovat se novým životním podmínkám.“ (prof. Tomáš Urbánek)

Wiliam Stern, americký psycholog, který zavedl termín IQ, definoval inteligenci jako všeobecnou schopnost individua vědomě orientovat vlastní myšlení na nové požadavky, tedy jako duševní schopnost adaptovat se novým podmínkám a požadavkům. (Stehlíková, 2018)

K určení inteligence slouží testy inteligence. Jde o standardizované metody vyšetření rozumových schopností a mentální úrovně jedince. Výsledky jedince můžeme hodnotit kvantitativně tím, že je srovnáme s normou, případně kvalitativně, na základě obsahové analýzy některých odpovědí nebo formou pozorování testovaného jedince při vyšetření. (Svoboda, 2010)

Nejpoužívanějším vyjádřením úrovně inteligence je tzv. vývojový inteligenční kvocient zavedený W. Sternem, který udává vztah mezi výkonem v úlohách odpovídajících určitému vývojovému stupni (tzv. mentální věk) a chronologickým věkem. Byl zaveden termín deviační inteligenční kvocient, který vyjadřuje srovnání úrovně rozumových schopností jednotlivce s úrovní osob stejné věkové kategorie.

Testy inteligence dělíme na **jednodimenzionální**, které jsou orientované na postižení jediné schopnosti nebo jediné složky inteligence, a **komplexní**, které se skládají z několika subtestů měřících více komponent inteligence. (Havigerová, 2013)

1.1.3 TALENT

Talent je charakterizován jako vysoká úroveň rozvoje schopností, zejména specifických schopností. Na základě výsledků činnosti jedince, které se vyznačují novostí a originalitou přístupu, hovoříme o talentu. (Fořtík, Fořtíková, 2007)

1.1.4 ROZDÍL MEZI TALENTEM A NADÁNÍM

Při studiu tohoto tématu jsem se setkala s různými přístupy, definice pojmů „nadání a talent“ se v různých zdrojích liší. Většina pedagogů a výzkumníků, ale toto rozlišuje.

Někteří vědci tyto dva pojmy oddělují dle toho, zda se jedná o intelektuální schopnosti (nadání) nebo o neintelektuální schopnosti (talent). Talent hledáme spíše v oblasti sportovní nebo umělecké (zpěv, hudba, malířství, sochařství). Nadání je v tomto pojetí odrazem významných schopností například v oboru cizích jazyků, přírodních věd. Další odborníci spatřují odlišnost těchto pojmů na základě dědičnosti, přičemž nadání je dědičné a talent získaný a rozvíjený vlivem prostředí. Další názorovou rovínou je projev ve více oblastech lidské činnosti (nadání), či pouze v jedné (talent). Existuje i další skupina především zahraničních vědců, která tato dvě slova považuje za synonyma, resp. mají stejný význam.

Ve své diplomové práci se přikláním k názoru, že pojmy nadání a talent mají odlišný význam. Nadání považuji za jistou schopnost, která však není garancí projevení talentu.

1.2 MÝTY A PŘEDSUDKY O NADANÝCH DĚTECH

Danou kapitolu považuji za jednu z nejdůležitějších v mé diplomové práci. Každý učitel by se měl seznámit s mýty a předsudky o nadaných dětech, aby se k nadanému dítěti nechoval dle zažitých stereotypů, ale přistupoval k němu jako profesionál.

Myslím si, že spoustě nadaných dětí a i jejich rodičům mnohé z předsudků mohou komplikovat přijetí nadání. Někteří rodiče si mohou myslet, že když nadání zamlčí nebo na něj nebudou poukazovat, bude to pro dítě lepší, ale opak může být pravdou. Vědí-li pedagogové, že mají ve třídě nadaného žáka, snaží se s ním pracovat a zaměstnávat ho dle jeho potřeb a tím rozvíjet jeho nadání.

V další části této kapitoly se pokusím specifikovat a okomentovat některé mýty a předsudky tradující se v odborné i laické části veřejnosti. K napsání kapitoly mi pomohl článek „*8 mýtů o mimořádně nadaných dětech, které byste měli znát*,“ kterým jsem se inspirovala. Jedním z nejčastějších mýtů je, že mimořádné nadání dítěte automaticky zaručuje jeho úspěch. Ano, nadané děti mohou mít vyšší IQ než jejich vrstevníci, ale nemusí to být pravidlem. Zároveň nelze tímto zaručit úspěšnou a bezproblémovou cestu životem, úspěch v profesním i osobním životě.

Velmi často se setkávám s názory, že nadané dítě všechno umí, všechno mu jde a je bezchybný, ale opak je pravdou. Lze konstatovat, že i nadané děti mají své silné a slabé stránky, stejně jako ostatní děti. V praxi jsem se setkala s tím, že nadané děti měly mnohdy nadání kombinované se speciální vzdělávací potřebou, například s poruchou pozornosti aj. Tato kombinace dětem způsobila, že do popředí se dostala speciální vzdělávací potřeba, učitelé dítě považovali za zlobivé, nepozorné a nadání se dostalo do pozadí a nebyl mu věnován prostor pro rozvoj.

Převládající představou u mnohých lidí je okamžité poznání mimořádně nadaného dítěte. Pravdou zůstává, že nadané děti se obvykle vyznačují určitými rysy. Někteří odborníci dokonce tvrdí, že nadané děti doslova klamou tělem. I pedagogové mohou

věnovat větší pozornost nekázni žáka a tím charakteristické projevy nadaných dětí potlačit.

Nadané dítě se perfektně učí a je studijní typ, je jedním z nejčastějších předsudků v mysli většiny lidí. K tomuto lze pouze konstatovat, že některé tyto děti opravdu naplňují předchozí tvrzení, ale jsou i typy nadaných dětí, které mají ve škole problémy a dostávají průměrné známky. Často se může jednat o důsledek toho, že se nadané dítě cítí ve škole nešťastně, protože se nedokáže soustředit a skrývá svůj potenciál. Některé nadané děti nejsou schopny dokončit střední školu.

Kdo z nás se nesešel s teorií, že nadané dítě je sebejisté a zaměřené především na výkon? Kdo nečetl o tom, že nadané dítě tvrdě prosazuje vlastní zájmy, svou nadprůměrnou inteligenci dává ostatním najevo povýšeným způsobem? Jistěže u některých nadaných dětí si můžeme na tyto otázky odpovědět kladně, ale z praxe vyplývá, že nadané děti jsou často zakřivené, drží se zpět, nedokáží využít svůj potenciál, chybí jim sebedůvěra, jsou citlivé a často upřednostňují ostatní lidi před sebou.

Velmi přeceňované jsou IQ testy nejen ve spojitosti s nadanými dětmi, kdy je publikováno, že vysoké IQ je jasným potvrzením nadání. Výrazně objektivnější výsledky nám poskytují testy, které zahrnují různé „typy“ inteligence. Lze nadprůměrně inteligentní děti vzdělávat běžným způsobem? Každé nadané dítě má své specifické vlastnosti a potřeby, a proto nejde nadané dítě vzdělávat běžným způsobem. Ale u každého dítěte je to jiné, mohou se najít i výjimky, u kterých to může nějakým způsobem fungovat.

Jedním z klamných úsudků může být představa, že pouze nadaní rodiče mají nadané děti. Samozřejmě nelze popřít vliv genetické výbavy předané dítěti, ale žádný rodič nemá zaručeno, s jakými dispozicemi se dítě narodí. Mnohé faktory nelze ovlivnit.

Posledním předsudkem, o kterém bych se ráda zmínila, je téma nadané dítě a jeho rodiče versus společnost. Přetrvává názor, že mimořádně nadané děti a jejich rodiče nepotřebují pomoc. Nadané děti pomoc nepotřebují, protože jsou chytré, ale opak je pravdou. Často se ve společnosti kvůli tomu necítí dobře, nepochopené, cítí se ztracené a bezmocné. Rodiče nadaných dětí jsou mnohdy ve společnosti osamoceni s problémy, které se týkají rozvoje nadání u jejich dítěte, jeho zapojení do kolektivu, přijetí vrstevníky i komunikace v rámci rodiny.

Myslím si, že rodiče nadaných dětí to mají mnohdy těžší než ostatní, protože jsou na ně kladeny velké nároky ve smyslu rozvoje nadání jejich dítěte. Ke zvládnutí požadovaného by jim oporou měli být nejen pedagogové, ale i např. odborníci z PPP. (ProgresGuru, 2018)

1.3 SPECIFIKA NADANÝCH DĚTÍ

V této kapitole se budu zabývat specifiky práce s nadanými dětmi a také pravidly a pokyny, kterými bychom se měli při práci s nadanými dětmi řídit. Dozvíme se, jak s nadanými dětmi komunikovat, jak přistupovat k dětem s nadáním a jakými způsoby můžeme takové děti podporovat v rozvoji jejich osobnosti.

Budu se věnovat i některým skutečnostem, kterých je třeba se při práci s nadanými dětmi vyvarovat. Je samozřejmě nemožné vytvořit přesný návod, jak pracovat s nadaným dítětem, vzhledem k tomu, že každé dítě je jedinečné a má své specifické potřeby.

Dle autorky J. M. Havigerové jsou obecné principy práce s mimořádně nadanými dětmi následující:

- neautoritativní komunikace,
- pozorné naslouchání,
- nenutit nadané dítě do činnosti,
- prostor pro prezentaci dítěte,
- provádět společné hodnocení činností,
- realistická očekávání,
- společnost nadaných dětí. (Havigerová, 2011)

K nadaným dětem je potřeba přistupovat podle těchto základních zásad: umožnit jim samostatné myšlení, podporovat objevování a diskusi, využívat projektové vyučování, řídit proces učení otázkami a v souladu se zájmy dítěte, naslouchat jim, věnovat jim pozornost a učit se od nich, důležitá je i podpora dětské vnitřní motivace. Je vhodné všechny činnosti a aktivity vykonávat společně s nimi, nabízet zajímavé činnosti a třídit je

podle jejich zájmů. Je důležité snažit se být dětem partnerem, průvodcem, rádcem a podporovatelem.

Mezi nevhodné přístupy k nadaným dětem patří: bezvýhradná očekávání dodržování pravidel, autoritativní přístup, využívání dítěte k podpoře slabších dětí, vytváření atmosféry podporující rivalitu mezi dětmi a nucení dítěte k odmítání aktivit a činností. (Šimoník, 2010)

Autorka Fořtíková sestavila „Desatero pedagogických zásad pro efektivní vzdělávání nadaných“, které se skládá z následujících bodů:

1. Umožnit jim pracovat rychleji, poněvadž nadané děti se učí rychleji než jejich spolužáci.
2. Méně procvičování, umožnit postup vpřed. Nadaní často ani nepotřebují novou látku opakovat nebo procvičovat, zvládnou ji už jen tím, že se s ní seznámí.
3. Opora o vlastní zájmy. Podle zájmů žáků by pro ně měl učitel vybírat aktivity, které jsou vhodné k upevnění probírané látky.
4. Nezávislost. Nadané děti jsou samostatnější než jejich vrstevníci.
5. Kreativní myšlení a divergentní úkoly. Některé děti dávají přednost úkolům, ve kterých neexistuje jedna předem daná správná odpověď.
6. Kontakt s intelektovými vrstevníky je velmi důležitý. Nadaní by měli mít možnost být ve společnosti takových dětí, které mají stejnou úroveň myšlení nebo vědomosti jako oni sami.
7. Obtížnější výuka, protože nadaní žáci vyžadují náročnější a složitější úkoly.
8. Zážitkové a zkušenostní učení, které se zaměřuje na uplatnění teorie v praxi.
9. Raná specializace v rámci výuky. Nadaní mají většinou hluboký zájem o jeden konkrétní předmět, proto je výhodné podporovat je v tom, aby se do tohoto předmětu ponořili hlouběji.
10. Abstraktní, nehmotné úkoly, větší nutnost se zamyslet při řešení a to přesně nadaní žáci vyhledávají a mají rádi.

1.4 ROZDÍL MEZI NADANÝM DÍTĚTEM A OSTATNÍMI DĚTMI

V následujících tabulkách jsem se snažila zachytit rozdíly mezi dětmi nadanými a ostatními dětmi s obvyklými potřebami a mezi nadanými dětmi a bystrými dětmi.

Tabulka 1: Rozdíl mezi nadanými dětmi a ostatními dětmi

Dovednost	Nadané děti	Ostatní děti
Slovní zásoba	Okolo 1. roku života pasivní slovní zásoba více než 100 slov.	Do 1. roku života zná do 10 slov pasivně.
Rozeznání a porozumění příčinným souvislostem	Od 9. měsíce života.	Od 3. roku života.
Schopnost chůze	Před dovršením 1. roku života.	Mezi 12. - 18. měsícem života.
Vývoj psychomotoriky	Od 9. měsíce lze sledovat jiné chování v oblasti jemné motoriky, zejména pak schopnost komunikace beze slov při vyprávění v obrázkové knize - vyhledávání obrázků a dle vyprávění ukazovat příběh.	Od 2 let dítě umí obracet palcem a ukazováčkem list v knize.

Tabulka 2: Rozdíly mezi bystrým dítětem a nadaným dítětem

Bystré dítě	Nadané dítě
Umí odpovídat na kladené otázky.	Klade další otázky a doptává se.
Má dobré nápady.	Má neobvyklé nápady.
Je vůdcem skupiny.	Je samostatné, často pracuje samo, nerado se zapojuje do skupinových prací.
Mezi vrstevníky je oblíbené a vyhledává jejich společnost.	Víc mu vyhovuje společnost starších dětí, učitelů nebo je samo.
Dobře se cítí ve škole, školce.	Dobře se cítí, když se může učit nové věci.
Přesně kopíruje zadaná řešení.	Vytváří nová řešení.
Přijímá informace.	Využívá informace.

1.5 CHARAKTERISTIKA NADANÝCH DĚTÍ

Tato kapitola si myslím, že by mohla pomoci pedagogům a rodičům, kteří se setkají s nadáním u dětí a nejsou si jistí, zda jde opravdu o nadání. Mohlo by je to svým způsobem nasměrovat a ukázat, čeho si všímat u dětí, aby rozpoznali, zda se jedná o nadání a o jaké.

Odborníci, kteří se problematikou péče o talenty zabývají již dlouhou dobu a jejichž představy jsou podloženy důkladným vědeckým výzkumem, vytvořili charakteristiky připisované nadaným dětem. Pro poznání nadaných dětí existuje několik seznamů, kde jsou sepsány charakteristické rysy, u kterých je možné zároveň kontrolovat výskyt daných charakteristik a popřípadě i ověřit přítomné charakteristiky u zkoumaného dítěte.

J. Laznibatová (2001) popisuje nadané děti ve třech základních oblastech:

- všeobecné znaky – například: velká energie, široké spektrum zájmů, bohatý slovník, rané čtení, zájem o podstatu věcí, vztahů, celkově nízká unavitelnost v duševních činnostech, vynikající paměť a pozornost, zájem o náročná témata, jako je filozofie, etika, náboženství, a sklony vést diskuse na tato témata;
  - tvořivé znaky – například: intelektová hravost, originalita při řešení úloh různého typu, úsilí o jedinečnost a neopakovatelnost nápadů v pracích, úžasná představivost, častá impulzivnost, prudké reakce, výbušnost, emocionální citlivost a zranitelnost, bohatá fantazie a schopnost lehce rozehrát imaginaci;
  - učební znaky – například: rychlé tempo učení, lehké učení a radost z každé intelektové aktivity, bystrost při pozorování, dobré kreativní myšlení, schopnost najít více řešení problémů, neúnavnost při vyhledávání informací, správné zevšeobecňování, schopnost kritického a sebekritického myšlení, perfekcionismus.
- (Fořtík, Fořtíková, 2007)

1.6 IDENTIFIKACE NADANÝCH DĚTÍ

Mnoho odborníků se domnívá, že rozpoznání nadaného dítěte v raném věku, například v předškolním věku, vede k lepším studijním výsledkům a snadnější stabilizaci. Existují objektivní způsoby identifikace (např. testování IQ, standardní testy výkonnosti, didaktické testy a testy tvořivosti) a subjektivní metody identifikace používané k měření nadání (nominace skupinou učitelů, nominace spolužáky, nominace rodiči, vlastní návrh, hodnocení výsledků činností, účast v soutěžích). (Fořtík, Fořtíková, 2007)

„Při studiu nadaných dětí v předškolním věku sledujeme projevy v několika oblastech. Jde o tři oblasti: jazyk a učení, psychomotorický vývoj a motivace, psychosociální charakteristika.

Jazyk a učení

- *dítě brzy mluví, brzy čte, dříve zvládá jazyk na vysoké úrovni;*
- *má brzy širokou slovní zásobu;*
- *v komunikaci upřednostňuje používání řeči namísto činu;*
- *rádo se vyjadřuje a diskutuje;*
- *dokáže se déle soustředit;*
- *je výborné v kreslení, hudbě či jiných uměleckých disciplínách;*
- *zajímají ho kalendáře, hodiny a hádanky;*
- *zajímá se o různé druhy knih, encyklopedií, atlasů.*

Psychomotorický vývoj a motivace

- *dítě brzy chodí;*
- *vykazuje ranou kontrolu jemné motoriky v aktivitách, jako je psaní, vybarvování nebo stavění předmětů;*
- *chce ovládat okolí;*
- *rádo se učí;*
- *je motivováno k objevování věcí, je zvědavé, často se ptá „proč“;*
- *je nezávislé v myšlení i jednání;*

- *je extrémně aktivní a cílevědomý;*
- *miluje projekty, kde je potřeba zjišťovat informace;*
- *má široké a hluboké zájmy.*

Psychosociální charakteristika

- *dítě méně spí;*
- *cítí se jiné než ostatní děti;*
- *je více závislé na dospělých;*
- *efektivněji jedná s dospělými než s dětmi;*
- *je citlivé na nečestné jednání dospělých, a když ho dospělí neberou vážně;*
- *nemá u dospělých rádo jejich nelogické a nesystémové jednání;*
- *zná globální problémy, jako je válka, smrt a hladomor. (Fořtík, Fořtíková, 2007)*

Opět je nutno upozornit na úskalí využití takových výčtů k účelům identifikace. Tyto techniky lze místo toho využít pro předběžnou identifikaci nebo nominaci. Je nezbytné rozšířit rozsah postupů používaných ve druhé fázi, identifikaci, o psychologické metody, které využívají standardizované testy a dotazníky. K identifikaci dítěte mohou pomoci také vývojové škály. Mladistvého lze identifikovat také pomocí vývojových škál. Na této škále se porovnávají vývojové milníky běžného dítěte s milníky mladistvého, jehož růst byl o 30% zrychlen. (Fořtík, Fořtíková, 2007)

1.7 SPECIFICKÉ POTŘEBY PRO NADANÉ ŽÁKY

Dle Stehlíkové mezi hlavní tři potřeby nadaného dítěte ve škole patří:

- mít erudovaného, otevřeného a empatického učitele,
- obsah, formy a metody vzdělání uzpůsobit speciálním potřebám žáka,
- ve škole se cítit dobře. (Stehlíková, 2018)

Stehlíková v publikaci uvádí metody a formy výuky, které jsou užitečné a nezbytné při práci s nadanými dětmi. Patří mezi ně činnostní učení, skupinové práce, projektové vyučování, individuální práce, problémové vyučování, prezentace, propojování školy se

světem mimo školu, aktuálnost témat a problémů, neviditelná pedagogika (= žák si myslí, že se neučí nic nového, ale učí se mnohem více). (Stehlíková, 2018)

Rovněž bych ráda poukázala na některé věci, které naopak mohou nadaného žáka odradit, demotivovat. Mezi ně patří:

- příliš stresu a napětí, příliš soutěživosti a srovnávání,
- nerespektující prostředí, nespravedlnost,
- nelogičnost úkolů, absence smyslu nebo cílů vzdělávání,
- malá propojenost s reálným světem, bez vztahu k současnosti,
- nedostatek klidu na práci a soustředění, nátlak, manipulace,
- příliš jednoduché, jednotvárné a mechanické úkoly, opakování již probraného. (Stehlíková, 2018)

1.8 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ

Autorka publikace „Nadané dítě – jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu“ uvádí i některá podpůrná opatření pro nadané děti. Nadaný žák potřebuje ve výuce hlubší, rozmanitější a bohatší učební plán a také náročnější úkoly. Níže uvádím přehled podpůrných opatření ke vzdělávání žáků, a jak lze těchto cílů dosahovat:

- doporučuje se pracovat s různými organizačními formami výuky, zohlednit mnoho možností zvolených výukových technik a přizpůsobit práci se vzdělávacím obsahem,
- specifickým podpůrným opatřením je individuální vzdělávací plán,
- se souhlasem ředitelů zúčastněných škol mohou nadaní žáci absolvovat souběžné vzdělávání formou stáží na jiné škole stejného nebo jiného typu,
- pro nadané žáky může ředitel školy vytvořit skupiny, do kterých jsou zařazeni žáci ze stejných nebo různých ročníků. (Stehlíková, 2018)

2 DVOJÍ VÝJIMEČNOST

V pedagogické praxi se nezdá setkávat s dětmi, které sice mají výjimečné rozumové schopnosti, ale současně se u nich projevuje také určitý handicap. Tuto skutečnost označujeme jako tzv. dvojí výjimečnost.

I když jsem se s dvojí výjimečností nesešla u žádného z respondentů, myslím si, že kombinace nadání a handicapu je poměrně častá. V těchto případech se řeší především handicap dítěte, nadání se upozaduje.

K nejčastějším kombinacím rozumového nadání a handicapu patří:

- *nadání s poruchami chování ADHD, ADD;*
- *nadání se somatickým handicapem;*
- *nadání s Aspergerovým syndromem. (Knotová, 2014)*

Porucha autistického spektra a mimořádné nadání

Může být obtížné rozlišit mezi poruchou autistického spektra (PAS) a mimořádným nadáním, zejména v některých fázích vývoje dítěte. Od pěti let věku se u většinou nadaných chlapců objevují některé charakteristiky chování, které by mohly být zaměněny za charakteristiky dítěte s poruchou autistického spektra. Některé osoby s PAS a osoby mimořádně nadané vykazují různou úroveň intelektu a lépe si vedou v neverbálních komunikačních úkolech, než ve verbální komunikaci. Pak je nemožné tyto osoby od sebe odlišit. Existují určití jedinci, kteří vykazují současně vysoké nadání i autismus. V tomto případě má falešně pozitivní výsledek mimořádného nadání za následek, že diagnóza dítěte je omezena na PAS.

Děti s PAS a nadané děti mají stejné vlastnosti, včetně jedinečného způsobu prožívání, vnímání a uvažování. Jejich zájmy se odlišují od zájmů běžné veřejnosti. Mají problémy s interakcí a komunikací. Dalšími společnými charakteristikami jsou již zmíněná citlivost, smyslová stimulace. Společná je také přítomnost specifického chování, včetně tělesných gest, rutin, zvyků, rituálů a v neposlední řadě specifický humor.

Naopak odlišné znaky jsou – děti s PAS se pohybují v rozmezí od mentální retardace po běžnou až nadprůměrnou úroveň IQ, oproti tomu mimořádně nadané děti mají IQ vyšší než 125/130. Na rozdíl od nadaných dětí, které chápou sociální pravidla

a chování, ale neuznávají je, děti s PAS je nerozpoznávají a nerozumí jim. Uvědomují si všechny aspekty, přesto je odmítají jako nevhodné a nebudou se chovat stejně.

Diagnóza autismu brání člověku chápat pocity druhých lidí; nadaní jedinci jsou naopak velmi empatictí. Ačkoli nadaní lidé mají také různorodé zájmy a nadání a cení si souvislostí, osoby s PAS se nutkavě zaměřují na jednu věc.

Jak nadaní lidé, tak osoby s autismem jsou racionální, ale nadaní lidé mají na rozdíl od osob s PAS bohatou představivost a využívají intuici. (Stehlíková, 2018)

Nadání a duševní poruchy

O vztahu mezi duševními problémy a nadáním nebylo provedeno mnoho výzkumů. Na toto téma existují samostatné studie a výstupy, které se však často neshodují a nepodávají příliš důkazů o tom, že obě oblasti spolu souvisejí těsněji než v běžné populaci.

Důležité je určit, zda se skutečně jedná o duševní poruchu nebo pouze o typický projev nadání. V některých případech jsou nadaní lidé nesprávně diagnostikováni jako osoby s duševní poruchou, i když tomu tak není. Mimořádně nadaní lidé se mohou vyrovnávat s existenčními obtížemi, které normální lidé nemají, ale to neznamená, že mají duševní poruchu; spíše to jen naznačuje, že jsou neobvyklí.

V porovnání s běžnou populací není u nadaných lidí vyšší výskyt duševních poruch. Studie dokonce naznačují, že vysoké IQ může člověku pomoci vyhnout se vypuknutí bipolární poruchy.

Těžká životní zkušenost nebo trvalý stres mohou způsobit duševní onemocnění, která jsou částečně vrozená. Stačí zdůraznit, že je důležité udržovat celoživotní psychohygienu, která zahrnuje zvládnání stresu, bouřlivých emocí a nadměrné duševní aktivity, a ne strašit nadané jedince duševními poruchami. Nejlepší je odreagovat se při zachování stavu plného vědomí, aby člověk získal nadhled a odstup od vlastních myšlenek.

Nadání jedinci rádi vyhledávají vzrušení nebo adrenalin. Prožívají excitované stavy, proto je pro ně duševní trénink klíčový. (Stehlíková, 2018)

Nadání a obsedantně kompulzivní porucha

Veliká touha po kontrole je obsedantně kompulzivní porucha (OCD). Tento stav postihuje některé nadané jedince. Často si například upravují oblečení nebo trvají na přísném dodržování pravidel při jídle, stolování, umísťování předmětů, procedurách včetně pracovních a každodenních rutinních úkonů, jako je mytí rukou. Tyto záliby jsou nevědomé. Uvědomit si tyto tendence a pochopit, proč k nim dochází, je klíčem k jejich zmírnění nebo postupnému vymýcení. Často se vyskytují u nadaných jedinců.

Takový člověk musí být ochoten nechat život volněji plynout a zbavit se strachu z nejistoty a změn. (Stehlíková, 2018)

Nadání a ADHD

Ačkoli je souvislost mezi stavem a intelektem jako takovým velmi neobvyklá, u některých nadaných dětí se tato porucha vyskytuje. Stejně jako u většiny jiných postižení je proto tento syndrom často chybně diagnostikován. Podle odhadů je až 50 % nadaných jedinců nesprávně diagnostikováno jako ADHD. Je tomu tak proto, že charakteristické znaky nadání, jako je psychomotorická nadměrná vzrušivost (touha po pohybu), psychomotorická dyssynchronie a nedostatečná motivace, jsou často mylně považovány za příznaky ADHD. Od nadaných se pak očekává, že se budou soustředit na věci, které pro ně nemají osobní význam.

Protože většina učitelů spojuje nadání s bezchybným výkonem, nejsou schopni vidět, že dítě s ADHD může být potenciálně nadané za neobvyklých okolností.

Děti, které jsou v předškolním věku nebo později ve škole označeny za "slabší", mohou mít kvůli své diagnóze ADHD a nevyužitému nadání v dospělosti nízké sebevědomí a mohou se například věnovat povolání, které je pod jejich úroveň. Inteligence člověka s ADHD nesouvisí. (Stehlíková, 2018)

3 NADANÝ ŽÁK A ORGANIZACE

3.1 ORGANIZACE

Pro podporu nadaných dětí existuje velké množství projektů a organizací, které jim dávají prostor, pochopení, oporu a inspiraci v jejich celkovém osobnostním, intelektuálním i kulturním rozvoji. Cílem těchto organizací je, aby si nadané děti uměly poradit a vyrovnat se s nastalými problémy.

7 vybraných projektů a organizací:

- Mensa ČR: Pro nadané děti – cílem je podporovat výzkum vlastností, zkoumat, rozvíjet a zvyšovat lidskou inteligenci v zájmu lidstva a poskytovat svým členům podnětné intelektuální a společenské prostředí.
- IPPP ČR – Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR – předmětem její činnosti bylo poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních v České republice v oblasti prevence, pedagogicko-psychologické, speciálně pedagogické a v oblasti rozhodování o dalším studiu.
- STaN – Společnost pro talent a nadání – cílem organizace je přispívat odbornými doporučeními, radami a poukazovat na dobré a špatné příklady z praxe.
- Asociace freelancerů ve školství – projekt SYNAPSE – tento projekt nabízí základním školám systémovou podporu při vyhledávání a péči o nadané a aktivní žáky. Nepomáhá přímo nadaným dětem, ale spíše odborníkům a pedagogům, kteří se věnují nadaným dětem.
- Badatelská akademie Datel aneb Hodnotové vzdělávání pro přemýšlivé – tato organizace se zaměřuje na nepochopené a z kolektivu vyloučené přemýšlivé děti, které mohou za podpory odborníků zkoumat svět.
- CTM – Centrum pro talentovanou mládež – cílem organizace je podporovat talentované žáky základních a středních škol, rozvíjet jejich nadání s ohledem na jejich vlastní učební tempo.
- Nadační fond Qiido – účelem nadace je podporovat rozvoj intelektového potenciálu a sociálně-emoční inteligence a naplňovat specifické vzdělávací potřeby mimořádně rozumově nadaných dětí.

4 LEGISLATIVA PODPORUJÍCÍ VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ

Nadaný žák je podle § 27 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ve znění pozdějších předpisů „... *především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech*“. Pro účely této práce je ve výše uvedené vyhlášce významný i pojem mimořádně nadaný žák: „...*žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.*“ (vyhláška č. 27/2016 Sb., 2016).

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2018) uvádí v kapitole o nadaných dětech následující informace: „*Mateřská škola je povinna vytvářet ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého dítěte s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání dětí nadaných. V předškolním věku dítě prochází obdobím nerovnoměrného a skokového vývoje, mnohdy je těžké odlišit při identifikaci nadání dítěte od akcelerovaného vývoje v určité oblasti. Dítě, které vykazuje známky nadání, musí být dále podporováno. Vzdělávání dětí probíhá takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet. Mateřská škola je povinna zajistit realizaci všech stanovených podpůrných opatření pro podporu nadání podle individuálních vzdělávacích potřeb dětí v rozsahu 1. až 4. stupně podpory.*“

V roce 1995 vydala Mensa Deklaraci vzdělávacích práv nadaných dětí, která uvádí následující:

Nadané dítě má právo:

- být podporováno prostřednictvím vhodných vzdělávacích příležitostí, i když většina dětí v jejich věku nebo ročníku není schopna z těchto zkušeností těžit;
- na účast ve skupinách a na interakci s ostatními nadanými žáky během určitých vyučovacích hodin, aby mohlo být pochopeno, podporováno a inspirováno;

- na zavedení nových, progresivních a obtížných myšlenek a konceptů, nezávisle na prostředcích a možnostech dětí stejného věku nebo třídy;
- na předkládání nových, pokrokových a vyzývajících myšlenek a koncepcí bez ohledu na materiály a možnosti určené dětem stejného věku či ročníku;
- místo toho, aby se opakovaně učilo myšlenky, pojmy nebo koncepty, kterým již porozumělo, aby mu byly předávány znalosti, které ještě neovládá;
- učit se rychleji než jeho vrstevníci, a to vlastním tempem;
- používat nekonvenční myšlení, přicházet s novými nápady a zapojovat do vzdělávacího procesu intuici a invenci;
- mít svobodu vyjadřovat se a být idealističtí a citliví ke spravedlnosti, právu, přesnosti a celosvětovým lidským problémům;
- uznávat existenci všech pochybností, navrhnout alternativní způsoby jednání a oceňovat složitost a důkladnost myšlení;
- mít vášnivý, houževnatý a soustředěný zájem o učení;
- mít osobitý, hravý a často složitý smysl pro humor;
- mít vysoké nároky na sebe i na druhé, vnímat rozdíl mezi ideály a realitou a podporovat úsilí o nalezení hodnot v rozmanitosti lidských bytostí;
- k vysokým výkonům pouze v některých oblastech učebního plánu, nikoli ve všech, vyžadujících inteligentní a smysluplné akademické zapojení;
- na prosazování zájmů, které přesahují možnosti jeho vrstevníků, které jsou mimo učební osnovy nebo které zahrnují neprobádané a neznámé území. Mezi tyto faktory patří zpoždění mezi představou a realizací, osobní normy a vývojové schopnosti, fyzická vyspělost a sportovní dovednosti a rozdíl mezi představou a realizací. (Havigerová, 2011)

EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část práce obsahuje metodiku výzkumu, konkrétně metodu a techniku sběru dat, výzkumné cíle a otázky, charakteristiku výzkumného souboru; polostrukturované dotazníky s učiteli MŠ, polostrukturované dotazníky s učiteli ZŠ, rozhovory s rodiči nadaných dětí, vyhodnocení dat pomocí předem daných výzkumných otázek a diskuze.

5 METODIKA

5.1 METODA A TECHNIKA SBĚRU DAT

Výzkum probíhal pomocí kvalitativních diagnostických metod – polostrukturované dotazníky, rozhovory.

Prvním krokem bylo oslovení mateřských škol a zjištění, zda mají zkušenosti s nadanými dětmi a zda by se našla paní učitelka, která by si na mě udělala čas a měla zájem mi odpovědět na připravené otázky k tématu: Nadaný žák.

Druhým krokem výzkumu bylo kontaktování základních škol a konkrétních vyučujících posuzovaného dítěte, na které jsem dostala kontakt z mateřské školy. Také se stalo, že kvůli GDPR jsem kontakt nedostala. A tedy jsem kontaktovala ředitele konkrétní základní školy, který mě odkázal na příslušnou vyučující. V dalším případě jsem kontakt na paní učitelku ze ZŠ dostala, ale ta nepovažovala daného žáka/žačku za nadaného a nemyslela si, že by byla tou pravou osobou, která by mi měla co sdělovat k danému tématu.

Posledním krokem byl rozhovor s rodiči, kdy jsme se sešli a téma jsme prodiskutovali. Na schůzky jsem měla připravené otázky, ale několikrát jsme se dostali i do jiných oblastí, takže jsem se dozvěděla více informací, což bylo velmi podnětné při další práci.

5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak pedagogové v MŠ a ZŠ pracují s nadanými dětmi a zda jim věnují potřebnou pozornost. Dalším cílem bylo popsat, jaká je zkušenost se spoluprací s PPP (pedagogové z MŠ a PPP, pedagogové ze ZŠ a PPP). Posledním cílem výzkumu je zjistit, jak funguje spolupráce mezi rodiči nadaných dětí a MŠ, ZŠ.

Pomocí výzkumných cílů byly definovány výzkumné otázky. Výzkumné otázky jsem využila v dotaznících pro učitele v MŠ, v dotaznících pro učitele na ZŠ a i pro rodiče nadaných dětí.

Pro výzkum jsme si položili následující otázky:

VO1: Jakým způsobem pracují pedagogové v MŠ s nadanými dětmi?

VO2: Jak a jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pedagogy MŠ a PPP?

VO3: Jaká je spolupráce mezi pedagogy MŠ a rodiči nadaných dětí?

VO4: Jakým způsobem pracují pedagogové v ZŠ s nadanými dětmi?

VO5: Jak a jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pedagogy ZŠ a PPP?

VO6: Jaká je spolupráce mezi pedagogy ZŠ a rodiči nadaných dětí?

5.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU

Zpočátku sběru dat jsem využila záměrný výběr a chtěla jsem výzkum směřovat pouze na Klatovy a okolí, kdy jsem zkontaktovala 8 mateřských škol. Bohužel pouze jedna MŠ měla paní učitelku, která má zkušenosti s nadanými dětmi. Po tomto zjištění jsem musela použít nucený výběr, protože nebylo možné najít MŠ, kde by bylo možno využít zkušenosti s prací s nadanými dětmi. Potom jsem rozšířila své hledání na Plzeň, kde jsem zkontaktovala 32 mateřských škol. Avšak ani v Plzni jsem neměla moc velký úspěch. Naštěstí jsem zvolila kvalitativní design výzkumu a ne kvantitativní design. Posledního respondenta do výzkumu jsem objevila díky kontaktu s paní učitelkou v MŠ v Praze.

Výzkumu se zúčastnili 4 respondenti – dvě dívky a dva chlapci. Snažila jsem se pro výzkum kontaktovat učitele z MŠ, učitele ze ZŠ a rodiče nadaného dítěte. Bohužel ne u všech respondentů jsem měla štěstí získat potřebné kontakty a informace. Paní učitelky z MŠ byly všechny velmi ochotné a sešly se se mnou kvůli rozhovoru. Výzkumné šetření jsem prováděla v Plzeňském kraji a v Hlavním městě Praha, konkrétně v Klatovech, v Plzni a v Praze.

Tabulka 3: Základní informace

Respondenti	Druh nadání	Potvrzeno z PPP	Rozhovor s učiteli MŠ	Rozhovor s učiteli ZŠ	Rozhovor s rodiči
Respondent 1	hudební, lingvistické, sportovní	×	✓	×	✓
Respondent 2	sportovní, taneční, pohybové	×	✓	✓	✓
Respondent 3	matematické	✓	✓	×	✓
Respondent 4	sportovní, pohybové	×	✓	×	✓

6 POLOSTRUKTUROVANÉ DOTAZNÍKY

6.1 NADANÉ DÍTĚ 1 – HUDEBNÍ, LINGVISTICKÉ, SPORTOVNÍ NADÁNÍ

U prvního nadaného dítěte bylo rozpoznáno paní učitelkou z mateřské školy umělecké, motorické a inteligenční nadání – konkrétně hudební nadání, lingvistické nadání a sportovní nadání. Dítě nemělo nadání diagnostikováno z pedagogicko-psychologické poradny.

6.1.1 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU V MŠ

Rozhovor s paní učitelkou z mateřské školy byl velmi otevřený a přátelský. Paní učitelka si okamžitě vzpomněla na dívku, která jí „prošla rukama“ před x lety. V paměti jí utkvěla především z toho důvodu, že byla velmi šikovná a všestranná, ale také proto, že během dalších let už se s takovým nadáním nesetkala.

Paní učitelce jsem v polostrukturovaném rozhovoru položila otázku, zda si myslí, že je v mateřské škole čas na práci s nadanými dětmi. Paní učitelka odpověděla: *„Co se týče „mých dětí, které jsem měla,“ tak si myslím, že ten čas tam je. Ale tím, že jsem neabsolvovala žádná školení ani kurzy, tak se do toho moc nezapojuji, abych těm dětem spíš neuškodila, když nevím ty správné postupy, jak správně nadání rozvíjet.“*

Dle mého názoru paní učitelka měla zbytečné obavy, aby nadaným dětem nějakým způsobem neuškodila. Myslím si, že pokud někdo opravdu chce nadané děti rozvíjet, tak nadání rozvíjí už jenom v tom, že se jim věnuje individuálně v odvětví nadání a věnuje jim ten potřebný čas, který nadané děti potřebují a vyžadují.

6.1.2 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU V ZŠ

Bohužel jsem neměla možnost provést rozhovor s paní učitelkou ze základní školy. Kontakt jsem sice dostala, proběhla i korespondence prostřednictvím emailu, ale k rozhovoru nedošlo. Bylo to především z důvodu, že zmiňované dítě v porovnání s ostatními dětmi ve třídě paní učitelka nepovažovala za nadané, a proto neměla co k danému tématu říci. Důvodem, proč paní učitelka neklasifikovala dítě jako nadané, bylo, že nadání nebylo potvrzeno z pedagogicko-psychologické poradny. Pokud by tomu tak bylo, myslím si, že by paní učitelka přístup k dítěti změnila a začala by s ním pracovat dle jeho potřeb. Minimálně v takovou verzi věřím a doufám, že by to tak opravdu bylo a nadání u dítěte by nebylo potlačováno.

6.1.3 ROZHOVOR S RODIČI

Rozhovor s matkou nadaného dítěte probíhal velmi dobře, od počátku našeho rozhovoru jsme si rozuměly a celkově to byla příjemná a podnětná diskuze. Celý rozhovor trval přibližně hodinu až hodinu a půl. Matka nadaného dítěte se mnou mluvila zcela otevřeně a neměla problém odpovědět mi jak na připravené otázky, tak i na otázky předem nepřípravené.

Jednou z prvních otázek, kterou jsem položila, byla: Jak jste poznali, že se Vaše dítě vymyká tomu, co v jeho věku dělají jeho vrstevníci..., že umí něco lépe, víc a jinak, než co je očekávatelné a běžné? Odpověď matky: *„My jsme tomu nedávali nějakou moc velkou váhu, že by byla dcera nadaná. Ono z naší strany byl velký zájem děti rozvíjet, tak jsme hodně jezdili po výletech a hodně sportovali. Snažili jsme se, abychom nesešli jenom doma, ale aby toho děti hodně viděly a zažily. Čeho jsem si všimla, je, že byla taková rozumnější od brzkého věku.“*

Myslím si, že jisté nadání dítěte pramenilo z rodiny, protože už od malička bylo správně vedeno a rozvíjeno, také to bylo částečně i dědičné po rodičích. Další otázka, která následovala: Ověřovali jste si nějakým způsobem nadání svého dítěte a jak? Odpověď matky: *„Ne, neověřovali. Neměli jsme k tomu důvod. Jsme rádi, že je naše dcera šikovná, ale nepotřebujeme na to žádný papír. Jen, když byla dcera ve školce, tak tam chodili psychologové a vyplňovali s dětmi nějaké dotazníky a testy ohledně toho, zda je potřeba odklad školní docházky či nikoliv.“* Myslím si, že kdybych byla na místě rodičů a nepsala tuto diplomovou práci, tak by byl můj přístup úplně stejný. Byla bych hrdá na své dítě, že je tak šikovné a aktivní a „nehnala“ bych ho do žádné pedagogicko-psychologické poradny. Ale teď, když vím, jak málo se ví a mluví, či spíše nemluví, o nadaných dětech, tak bych tam se svým dítětem určitě zašla a chtěla bych, aby učitelé v MŠ a na ZŠ s ním pracovali tak, aby bylo nadání rozvíjeno a nebylo upozadováno.

6.2 NADANÉ DÍTĚ 2 – SPORTOVNÍ, TANEČNÍ, POHYBOVÉ NADÁNÍ

U druhého nadaného dítěte bylo rozpoznáno paní učitelkou z mateřské školy motorické nadání – konkrétně sportovní nadání, taneční nadání a pohybové nadání. Dítě nemělo nadání diagnostikováno z pedagogicko-psychologické poradny.

6.2.1 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU V MŠ

Druhý rozhovor jsem vedla se stejnou paní učitelkou v MŠ jako u prvního dítěte, ale tentokrát jsme se bavily o jiném nadaném dítěti. Paní učitelce jsem v rozhovoru položila otázku: „Dokážete sama rozpoznat nadané dítě?“ Odpověď paní učitelky: *„Dle mého úsudku si myslím, že nadané děti poznám, ale velmi záleží i na rodičích, zda tomu přikládají nějaký význam, či nikoliv. Sice mi prošlo rukama spousty nadaných dětí, ale nikdy jsem na to nekladla důraz a nijak to neřešila.“* Myslím si, že paní učitelka se 13 letou praxí rozpozná nadané dítě v kolektivu dětí. Bohužel si myslím, že paní učitelky nevnímají rozdíl mezi talentem a nadáním, a proto tomu nedávají takovou váhu, aby dítě poslaly do PPP a nadání řešily. Dalším důvodem může být přítomnost více nadaných dětí ve třídě a povědomí o přetíženosti PPP. Na druhou stranu, když se jedná o děti se speciálními vzdělávacími potřebami, například se zdravotním postižením, se zdravotním znevýhodněním, se sociálním znevýhodněním nebo z cizojazyčného prostředí, tak se specifické potřeby dětí řeší a děti se posílají do PPP, aby PPP upravila přístup k dítěti a stanovila individuální vzdělávací plán.

Můj názor je takový, že k nadaným dětem by se mělo přistupovat podobně jako k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, protože jakmile se nadání nerozvíjí, tak „odchází“ do pozadí a vytrácí se, což je velká škoda, a společnost přichází o „budoucí možné mozky lidstva.“

6.2.2 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU NA ZŠ

Při rozhovoru s paní učitelkou nadaného dítěte jsem měla velké štěstí a byla jsem u ní několikrát i na praxích. To, že učí zmiňované nadané dítě, jsem se dozvěděla na začátku poslední souvislé praxe. Měla jsem tedy i poměrně větší prostor na pozorování nadaného dítěte. S paní učitelkou už se znám spoustu let, protože i mě učila na základní škole, dobře znám její přístup k dětem, k rodičům a znám její strukturu vyučovacích hodin. To, že učí nadané dítě, ke kterému jsem se dostala přes paní učitelku z MŠ, považuji za velkou náhodu a jsem za to moc ráda. S paní učitelkou se mi spolupracuje

a spolupracovalo velmi dobře, neměla jsem s ní nikdy žádný problém a vždy mi se vším ráda pomohla.

Paní učitelka je ve školství 29 let a má velké množství zkušeností. Rukama jí dle jejích slov prošlo více nadaných dětí, ale jen hrstka z nich měla potvrzení z PPP. I přesto, že málo nadaných dětí mělo potvrzení z PPP, tak zkušenost paní učitelky s PPP je doposud žádná, což mě velmi překvapilo. Paní učitelka se během své praxe setkala s matematickým nadáním, sportovním nadáním, uměleckým nadáním a vědeckým nadáním (přírodní vědy). Paní učitelka se účastnila školení „Nadané dítě a jak s ním pracovat ve školním prostředí“.

Položila jsem paní učitelce otázku: „Jaký je Váš názor na problematiku nadaných dětí?“ Odpověď: *„Je potřeba se této problematice nadále věnovat a nezapomínat na tyto žáky. Mám pocit, že v českém školství se více věnujeme dětem s výchovnými či prospěchovými potížemi než nadaným žákům. Právě oni budou generací, která může pro lidstvo hodně udělat.“* S tímto názorem naprosto souhlasím a myslím si, že by takhle měli přemýšlet všichni učitelé na ZŠ a nebrat nadané děti jako obtíž. Je mi jasné, že s přípravami učebního materiálu pro nadané děti je velká práce, ale ten čas a úsilí, které vložili do přípravy, nadané děti i jejich rodiče velmi ocení a budou rádi, že se jim učitel věnuje přesně tak, jak nadané dítě potřebuje a rozvíjí své nadání.

6.2.3 ROZHOVOR S RODIČI

Rozhovor byl veden jak s matkou nadaného dítěte, tak i s otcem. Líbilo se mi, že se rozhovoru zúčastnili oba dva rodiče, což se mi během rozhovorů stalo pouze jednou. Na rodičích jsem poznala, že spolu mají velmi hezký vztah, protože se u odpovědí shodovali a navzájem se doplňovali.

Rodičům jsem položila otázku: „Jak jste poznali, že se Vaše dítě vymyká tomu, co v jeho věku dělají jeho vrstevníci (normální děti) ... že umí něco lépe, víc a jinak, než co je očekávatelné a běžné?“ Odpověď: *„Viděli jsme, že dcera je v brzkém věku velmi pohybově nadaná, i v porovnání s vrstevníky velmi vynikala. Například, když si venku hrála s dětmi, předběhla starší děti, kolikrát vymýšlela různé hry, na co si děti budou hrát, a byla schopná dětem vysvětlit pravidla hry. Nikdy nebyla v pozadí skupiny, ale spíš jejím „vůdcem“, velmi ji to bavilo a děti s ní neměly žádný problém, i když byla vůdčí typ.“* Rodiče si sice všímali toho, že jejich dítě je šikovné a pohybově nadané, ale žádným způsobem to neřešili

a nepřikládali tomu důraz. Možná to bylo i tím, že si toho všimli v brzkém věku a nepotřebovali hnát své dítě do PPP, možná ani nevěděli, že by mohli/měli.

Když jsem se rodičů zeptala na další otázku: „Vystavila Vám PPP individuální plán?“ Odpověď: *„Zatím nebyla potřeba.“* Z odpovědi rodičů vyplývá, že nejspíš do budoucna nad tím uvažují, například až bude dítě na střední škole a bude se stále sportu věnovat naplno. Toto se mi zdá jako výborné řešení, protože pokud chce někdo dělat sport naplno, musí tomu obětovat všechnen svůj čas a ve škole je potřeba, aby měl individuální vzdělávací plán.

6.3 NADANÉ DÍTĚ 3 – MATEMATICKÉ NADÁNÍ

U třetího nadaného dítěte bylo rozpoznáno paní učitelkou z mateřské školy matematické nadání. Dítě má nadání diagnostikováno z pedagogicko-psychologické poradny.

6.3.1 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU V MŠ

Rozhovor vedený s paní učitelkou z mateřské školy v Plzni nebyl na tak vlídné vlně jako všechny ostatní rozhovory. Možná to bylo způsobeno tím, že na mě měla paní učitelka málo času kvůli neplánované poradě s kolegy a spěchala, aby nepřišla o důležité informace. Paní učitelka mi odpověděla na všechny kladené otázky.

Ráda bych zmínila otázku z rozhovoru a odpověď na ni, která mě velmi překvapila. Otázka: „Kolikrát jste se během své praxe setkala s nadaným dítětem?“ Odpověď: *„Během těch 12 let zatím jenom s jedním chlapečkem, o kterém budeme mluvit.“* Tato odpověď mě velice zaskočila, dokonce bych i řekla, že paní učitelce muselo projít rukama více nadaných dětí než pouze jedno během 12 let. Nejspíš je to v důsledku toho, že nadání nebylo u dětí natolik viditelné, aby si toho paní učitelky všimly. Také to může být tím, že na nadání dítěte neupozornili rodiče, neměli potvrzení z PPP a paní učitelky si dostatečně nevěšimaly. Ale pokud tomu tak opravdu bylo, jde o velmi smutné číslo.

Další otázku z rozhovoru, kterou bych ráda rozvedla, je otázka číslo 5: „Absolvovala jste nějaké školení nebo kurz zaměřený na problematiku nadaných dětí?“ Odpověď: *„Školení jsme žádné neabsolvovali, spíše jsem si potom vyhledávala sama informace v knížkách, na internetu a nějaký seminář jsem také absolvovala. Ono tedy nebylo v tu dobu moc na výběr z několika webinářů, bylo toho málo, ale nevím jak teď.“* Tato odpověď

mě zase naopak mile překvapila. Je vidět, že paní učitelka by chtěla o tématu vědět víc, rozšiřuje si povědomí o této problematice a zjišťuje, jak správně pracovat s nadanými dětmi a jaké úkoly s nimi má dělat, aby jejich nadání bylo správně rozvíjeno. Oceňuji to, že z vlastní iniciativy si vyhledávala informace na dostupných zdrojích, aby získala více informací o problematice nadaných dětí.

Na konci rozhovoru, když jsem poprosila o kontakt na rodiče nadaného dítěte a kontakt na paní učitelku ze základní školy, která dítě vyučuje, byl problém mi kvůli GDPR kontakty předat. Tato situace, kterou jsem vůbec nečekala, se mi naštěstí stala pouze jednou za celý výzkum. Myslela jsem si, že když jsou data shromažďována pro účely DP a reálná jména v ní nebudou zmiňována, neměl by s tím být problém. Naštěstí jsme vše vyřešily tím, že mi paní učitelka řekla, na jakou základní školu dítě chodí, a ať kontaktuji ředitele školy. Shodou okolností na této základní škole vyučuje i matka nadaného dítěte. Panu řediteli jsem poslala email, který se následně dostal k matce dítěte i třídní učitelce.

6.3.2 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU V ZŠ

Bohužel ani v tomto případě, stejně jako u prvního a u čtvrtého nadaného dítěte, jsem opět neměla prostor k rozhovoru s paní učitelkou ze ZŠ. Ještě než jsem začínala s výzkumem, mě vůbec nenapadlo, že by byl problém najít paní učitelky ze ZŠ a udělat s nimi rozhovor.

Prvním důvodem neprovedení rozhovoru bylo, že třídní učitelka neměla dítě od první třídy, ale dostala je až ve třetí třídě a v době mého výzkumu ho vyučovala prvním rokem. Na základě předešlého neměla paní učitelka k tématu co říci. Během své praxe se dosud s nadaným dítětem nesetkala. Bohužel proto, aby se mnou vedla rozhovor na toto téma, neměla zatím problematiku dostatečně odborně zvládnutou a na rozhovor se necítila.

6.3.3 ROZHOVOR S RODIČI

Rozhovor jsem vedla s matkou dítěte online formou z důvodu časového vytížení matky. Ze začátku jsem z toho měla mírné obavy, ale moje obavy byly zbytečné, rozhovor proběhl naprosto v pořádku a matka dítěte mi odpověděla na všechny kladené otázky. Dítě bylo diagnostikováno v PPP na doporučení z MŠ.

První otázku z rozhovoru, kterou bych ráda zmínila, je otázka číslo 8: „Co je silnou stránkou dítěte díky nadání?“ Odpověď: *„Vynikající paměť, matematická a prostorová představivost, logické myšlení, výborné verbální dovednosti.“* Matka tyto silné stránky u svého dítěte pozorovala už od útlého věku, v předškolním věku se jeho silné stránky a tím i jeho nadání rozvíjelo. Bohužel to nebylo ze stran učitelek v MŠ (dle slov matky), ale ze strany rodičů dítěte. Odpovědí na otázku, zda si matka myslí, jestli dítě bylo v MŠ správně rozvíjeno, bylo: *„Bohužel ne, v předškolním věku jsme narazili na velmi nevstřícný přístup učitelky, kterou další rok vyhodili.“* Nejedná se o paní učitelku, se kterou jsem vedla rozhovor.

O správném rozvoji a přístupu, matka nehovoří ani v případě základní školy. Otázka: „Myslíte si, že dítě bylo správně rozvíjené v ZŠ a byl mu věnovaný potřebný čas a prostor pro rozvoj? Odpověď: *„Bohužel ne, ale myslím, že v současných podmínkách školství je velice obtížné, aby se učitel těmto dětem individuálně věnoval. V první třídě jsme měli milou a vstřícnou paní učitelku, která ale v polovině první třídy odešla na mateřskou. Do toho přišel Covid-19. Díky těmto okolnostem celou třídu zcela rozdělili a syn přecházel spolu s dalšími pěti dětmi do jiné třídy s jinou paní učitelkou.“* Bohužel nemohu zhodnotit, jak se s dítětem pracovalo či nepracovalo. Ale je velká škoda, že nadání nebylo správně rozvíjeno a celá zodpovědnost a rozvoj nadání byly pouze na rodičích.

6.4 NADANÉ DÍTĚ 4 – SPORTOVNÍ, POHYBOVÉ NADÁNÍ

U čtvrtého nadaného dítěte bylo rozpoznáno paní učitelkou z mateřské školy sportovní nadání a pohybové nadání. Dítě nemělo nadání diagnostikováno z pedagogicko-psychologické poradny.

6.4.1 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU V MŠ

Rozhovor s paní učitelkou z mateřské školy jsem vedla opět online formou, a to ze dvou důvodů. Prvním z nich bylo působiště paní učitelky, které je v MŠ v Praze, a dalším časové vytížení nás obou. S online formou už jsem měla zkušenost z předešlého rozhovoru s matkou nadaného dítěte, takže nenastal žádný problém a rozhovor proběhl tak, jak měl. Rozhovor s paní učitelkou byl velice otevřený a příjemný a dovoluji si říct, že tyto pocity byly oboustranné.

Délka praxe paní učitelky v MŠ je 7,5 roku. Nastal zde problém, že paní učitelka neuměla určit hranici mezi talentem a nadáním a hned nevěděla, kolik nadaných dětí jí prošlo rukama. Poté, co jsme si určily rozdíl mezi talentem a nadáním, vzpomněla si, že během své praxe se setkala se třemi nadanými dětmi, konkrétně s hudebním nadáním, sportovním nadáním a s matematickým nadáním v kombinaci s lingvistickým nadáním.

Ráda bych rozebrala otázku z rozhovoru. Otázka: „Jakým způsobem udržujete/zlepšujete klima třída a začleňujete nadané děti?“ Odpověď: „*U sportovně nadaného chlapce nebyla potřeba nějaké začleňování, chlapec byl společenský a přátelský, ve školce měl hodně kamarádů a nebyl vystrkován z kolektivu.*“ Myslím si, že sportovní nadání nijak neomezuje dítě v kolektivu. Často se sportovně nadaní jedinci zařadí do kolektivu lépe než děti s jiným nadáním, například s lingvistickým nebo matematickým. Sportovně nadané děti ve velké míře mají stejný smysl pro humor a způsob přemýšlení jako ostatní děti na rozdíl od matematicky či lingvisticky nadaných dětí, které jsou někdy v přemýšlení o pár let napřed od svých vrstevníků.

6.4.2 ROZHOVOR S PANÍ UČITELKOU V ZŠ

Rozhovor s paní učitelkou ze ZŠ nebyl proveden, protože jsem nedostala kontakt od rodičů nadaného dítěte.

6.4.3 ROZHOVOR S RODIČI

Rozhovor s rodiči také probíhal online formou, a to ze stejných důvodů jako u rozhovoru s paní učitelkou z MŠ. S rodiči bylo velmi těžké domluvit termín rozhovoru, byli velmi časově vytížení, ale naštěstí si na mě volný čas našli a mohli jsme rozhovor zrealizovat.

V rozhovoru mě zaujala odpověď na otázku: „Ověřovali jste si nějakým způsobem nadání svého dítěte a jak?“ Odpověď: „*Vysloveně jsme si nadání syna neověřovali, ale slyšíme na něj od trenéra jenom chválu. Asi by bylo něco jiného, kdyby syn byl nadaný například na matematiku, to bychom možná jeho nadání ověřovali u odborníků, aby měl potvrzení do budoucna na střední a vysokou školu.*“ Tato odpověď je dle mého názoru naprosto v pořádku a myslím si, že stejně uvažují i další rodiče. Ale na druhou stranu i potvrzené sportovní nadání by mohlo dítěti „otevřít více dveří“ do budoucna, např. při volbě střední nebo vysoké školy.

Dalšími otázkami z rozhovoru, které bych ráda zmínila, jsou: „Co je silnou stránkou dítěte, díky nadání?“ Odpověď: „*Věří si, podporuje a motivuje kamarády, rád pomáhá, dodržuje pravidla.*“ Otázka: „Co není silnou stránkou dítěte?“ Odpověď: „*Drobné logopedické nedostatky v mluvené řeči. Pravidelně navštěvujeme logopedii.*“ Myslím si, že v dnešní době jsou logopedické problémy u dětí stále častější. Lze pouze odhadovat, čím mohou být způsobeny. Jednou z možností může být vliv brzkého využívání elektroniky (mobilní telefony, tablety, PC) mladšími dětmi a u mnohých absence časového omezení jejich užívání. Mnoho rodičů dá svému dítěti telefon, aby se zabavilo, místo toho, aby si s ním povídali a tím rozvíjeli jeho řeč a slovní zásobu. Jistě částečně za problémy s nedostatky řeči mohou být i vrozené vady řeči, které musí řešit logoped a které nejsou zapříčiněny výchovou.

7 VYHODNOCENÍ DAT

V této kapitole se věnuji vyhodnocení dat pomocí šesti výzkumných otázek, které jsem si určila na začátku výzkumu. U každé výzkumné otázky je odpověď tázané osoby a můj názor na odpověď. Za každým zhodnocením jednotlivých výzkumných otázek se nachází tabulka, která rekapituluje získané informace od učitelů z MŠ. Odpovědi hodnotím známkou, stejně jako ve škole, 1-5. Respondenty výzkumu jsem označila zkratkami R1 (respondent 1), R2 (respondent 2), R3 (respondent 3), R4 (respondent 4).

VO1: Jakým způsobem pracují pedagogové v MŠ s nadanými dětmi?

První výzkumnou otázkou, kterou jsem si položila, dokládám u respondentů odpověďmi z rozhovorů s učitelkami z MŠ.

R1 Odpověď paní učitelky: *„Dávali jsme jí prostor během dne, kdy kdykoliv během dne si mohla jít sednout ke klavíru a zahrát si. Ostatním dětem to nevadilo, takže v tom nebyl problém.“* V MŠ se zaměřovali především na hudební nadání, kdy nadanému dítěti dávali prostor pro rozvoj nadání, hrou na klavír.

R2 Odpověď paní učitelky: *„Během dne jsme jí dali prostor, když jsme hráli nějaké pohybové hry nebo jsme cvičili, takže vždy dostala prostor, aby nám všem ukázala, jak jí to jde, a tím si myslím, že jsme dostatečně rozvíjeli její nadání. Dívka byla rozvíjena ze strany rodičů, kteří jí zařídili kroužky a snažili se podnikat sportovní aktivity ve volných chvílích. V mateřské školce nebylo nutné dívku nějakým způsobem přetěžovat a více jí rozvíjet.“*

R3 Otázka: *„Je v MŠ podle Vás čas na práci s nadanými dětmi?“* **Odpověď:** *„Myslím si, že ten prostor úplně není, abychom se dětem věnovali individuálně. Ale samozřejmě to jde udělat nějakým způsobem, například, když má nižší potřebu spánku a zůstává tady i přes ten odpočinek a chodí domů až odpoledne, tak tam je krásný prostor pro to, to nadání rozvíjet. My pracujeme v programu Začít spolu, kde je prostor pro ty nadané děti a jsou jim věnované různé úkoly. I během procházek jsme se snažili si s ním hodně povídat, chlapec nám dával kolikrát zapeklité příklady.“* **Otázka:** *„Jakým způsobem nadané dítě rozvíjíte v nadání?“* *„To už jsme zmiňovaly v předešlých otázkách, kdy spolupracujeme s programem Začít spolu, kde ten prostor je formou těch úloh navíc.“*

R4 Odpověď paní učitelky: *„Hodně jsme chlapce zapojovali při pohybových aktivitách, když jsme dělali pro děti překážkovou dráhu nebo tak, tak chlapec chodíval první, aby to*

všem ukázal. Nebo když měl chlapec nějaký nápad na překážkovou dráhu či nějakou hru, tak jsme mu dali ten prostor, aby si to pro ostatní děti připravil a následně jim vysvětlil pravidla.“

U všech výpovědí je patrné, že se učitelé v MŠ snažili rozvíjet nadání u dětí, jak jen bylo v jejich silách a možnostech. Dle mého názoru to byl správný přístup a postupovala bych stejně jako tito učitelé.

U prvního respondenta byl přístup paní učitelky nenásilný a rozumný, protože se jednalo spíše o aktivitu ze strany dítěte, neboť chtělo hrát na klavír. Myslím si, že kdyby paní učitelky nějak na dítě tlačily, že musí hrát, aby trénovalo a zlepšovalo se, tak by to nebralo jako radost a zábavu, ale spíše jako povinnost. Takhle si samo dítě určilo, kdy a v jaké míře se chce „rozvíjet“, a nebylo do ničeho nuceno.

U druhého respondenta byl postoj paní učitelky k rozvoji nadání také zcela v pořádku a dle mých představ. To, že dávala prostor dítěti, když samo dítě chtělo, se mi zdá skvělé. Do ničeho dítě nenutila a dala mu prostor pro rozvoj jeho nadání. Tím, že dítě bylo podporováno v rozvoji nadání i od rodičů, jak zmínila paní učitelka během rozhovoru, tak dle mého názoru nebyla potřeba v MŠ rozvíjet nadání ve větší míře, než bylo dítěti umožněno.

U třetího respondenta dokládám odpovědi na dvě kladené otázky. Naprosto souhlasím s odpovědí paní učitelky a oceňuji postoj, s jakým přistupovala k nadanému dítěti. Na druhou stranu, když jsem vedla rozhovor s matkou dítěte, tak se odpovědi neshodovaly. Zmíněné odpovědi od paní učitelky byly v rozporu s odpovědí matky dítěte. Matka dítěte si nemyslí, že bylo v MŠ správně rozvíjeno nadání. Může to být i tím, že matka měla na paní učitelky vysoké nároky a ty nebyly schopny je splňovat.

U čtvrtého respondenta se mi opět přístup paní učitelky velmi líbil a oceňuji jej. Myslím si, že by takový přístup měly mít všechny paní učitelky. Obzvláště v případě, že se jedná o sportovní a pohybové nadání. Pro rozvoj tohoto druhu nadání je vhodný každý den, jakákoliv pohybová aktivita, při které může být dítě s tímto nadáním rozvíjeno. Paní učitelka nemusí vymýšlet žádné speciální úlohy nebo aktivity navíc, ale jedná se o náplň pro celou třídu a dítěti to může jenom pomoci s jeho rozvojem nadání. Bylo velmi dobře,

že dítě paní učitelka správně motivovala a dávala mu možnost připravit si a vymýšlet různé pohybové aktivity.

Tabulka 4: Shrnutí výsledků VO1

Respondenti	Odpovědi	Můj názor
R1	Prostor pro rozvoj nadání, hra na klavír.	1
R2	Prostor pro rozvoj nadání při pohybových hrách, předcvičování cviků jako první z dětí.	1
R3	Spolupráce s programem Začít spolu, povídání s dítětem.	1
R4	Prostor pro rozvoj nadání při pohybových hrách, vymýšlení vlastních cviků a her.	1

VO2 Jak a jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pedagogy MŠ a PPP?

R1 Odpověď paní učitelky: „Zkušenost s PPP mám nulovou, nebyl důvod cokoliv řešit.“

R2 Odpověď paní učitelky: „Nemám žádné zkušenosti se spoluprací s pedagogicko-psychologickou poradnou, je to i z toho důvodu, že jsem s nimi neměla co řešit.“

R3 Odpověď paní učitelky: „Spolupráce je na rovinu hrozná, ať už řešíme odklady nebo nadání, nebo úplně cokoliv jiného, tak ta spolupráce tam absolutně nefunguje. A mám pocit, že vůbec nečtou ty formuláře, které jim napíšeme. Řekla bych, že mnohem lepší spolupráce je se SPC, kdy se chodí i na ty děti dívat.“

R4 Odpověď paní učitelky: „Moje zkušenost se spoluprací s PPP je velmi jednoduchá, funguje na principu papíru. Ve školce máme formuláře, které jsme dostali od PPP, řešíme s rodiči, když je nějaký problém, nebo když dítě potřebuje odklad školní docházky atp. Vyplníme papír pro dané dítě, dáme jej rodičům a ti jdou s papírem do PPP. Někteří rodiče nám přijdou i říci, jak dopadli nebo nám dají nahlédnout do papírů, které dostali z PPP, ale od většiny rodičů nevíme nic. Takže spolupráce jako taková s PPP nic moc.“

Ze všech odpovědí od učitelek z MŠ je patrné, že spolupráce s PPP je na velmi špatné úrovni a absolutně nefunguje.

U prvního respondenta mě odpověď upřímně dost překvapila, že během 13 let, co paní učitelka pracuje v MŠ, neměla důvod cokoliv s PPP řešit. Myslela jsem si, že spolupráce funguje a je nezbytnou součástí, ale opak byl pravdou. Paní učitelka také zmínila, že pedagogicko-psychologické poradny jsou přetížené a že se především řeší děti se speciálními potřebami. S tímto částečně souhlasím, protože si myslím, že pokud by z MŠ přišla žádost o diagnostiku nadaného dítěte, nebyl by s tím problém a čas by se určitě našel.

U druhého respondenta jsem odpovědí už nebyla překvapena, protože jsem vedla rozhovor se stejnou paní učitelkou a věděla jsem, jaká bude odpověď.

Rozhovor s paní učitelkou u třetího respondenta jsem vedla jako třetí v pořadí a byla jsem mile překvapena, že má nějakou zkušenost se spoluprací s PPP. Ale když paní učitelka dodala, že zkušenost a spolupráce není vůbec dobrá, tak mě mé nadšení opustilo. Vede to k velkému zamyšlení, proč spolupráce nefunguje a co udělat pro zlepšení. Myslím

si, že spolupráce mezi pedagogy z MŠ i ZŠ a PPP by měla perfektně fungovat zejména kvůli budoucnosti dětí.

Paní učitelka při rozhovoru zmínila spolupráci s SPC, kterou hodnotila pozitivně. Z rozhovoru je patrné, že SPC jde především o děti a že mají snahu poznat případ do hloubky. To, že si najdou čas a přijdou se podívat na děti do MŠ, aby dítě poznali v jeho „přirozeném prostředí“, hodnotím jako výborný přístup. A proto si kladu otázku, proč podobný přístup nemá i PPP?

U čtvrtého respondenta jsem se na začátku této odpovědi radovala, že konečně někdo má pozitivní zkušenost se spoluprací s PPP, ale bohužel, když paní učitelka dořekla větu, udělala jsem si závěr, že spolupráce není téměř žádná. Spolupráce s PPP funguje pouze ve formě vyplnění dokumentů, které předají rodičům a na nich potom je, jak s nimi naloží. Mezi učiteli z MŠ a PPP neprobíhá přímá spolupráce. Po předchozích zkušenostech už se takovéto odpovědi nedivím, ale stále nechápu, z jakého důvodu spolupráce nefunguje. Co se skrývá za tímto problémem? Zlepší se spolupráce do budoucna?

Tabulka 5: Shrnutí výsledků VO2

Respondenti	Odpovědi	Můj názor
R1	Žádná spolupráce neprobíhala a zkušenost paní učitelky s PPP je nulová.	5
R2	Žádné zkušenosti se spoluprací s PPP.	5
R3	Špatná a nefunkční spolupráce.	5
R4	Špatná a minimální spolupráce.	4

VO3 Jaká je spolupráce mezi pedagogy MŠ a rodiči nadaných dětí?

R1 Odpověď paní učitelky: „Spolupráce s rodiči byla výborná, měla jsem štěstí na rodiče a jsem za to moc ráda. S rodiči nebyl nikdy žádný problém. Možná to bylo i tím, že jsem se s rodiči znala i osobně. Přece jenom jsme na malém městě a tak nějak se známe.“

Odpověď matky: „Ano, paní učitelka byla někdy ráznější, tak jsem měla občas starost, aby si dcera nevezala něco víc osobně, protože byla citlivější, ale nemůžeme říct nic špatného na paní učitelku a líbila se nám její práce, kterou odváděla.“

R2 Odpověď paní učitelky: „S rodiči se mi spolupracovalo velmi dobře a jsem za spolupráci moc vděčná. S rodiči jsme nikdy neměli žádné problémy. Možná to bylo i tím, že jsem se s rodiči dívky znala osobně ještě dříve, než začala chodit do mateřské školy.“

Odpověď matky: „Ano, dle našeho názoru se dceři paní učitelky správně věnovaly a využívaly jejího nadání ve prospěch celé třídy.“

R3 Odpověď paní učitelky: „Záleží hodně na lidech, ale my jsme měli štěstí na skvělou maminku, kdy naprosto nebyl problém, a vše probíhalo, jak mělo. Jen jsme trochu narazili, když jsme chtěli, aby se u chlapce rozvíjely i ty ostatní základní věci a ne jen to nadání.“

Odpověď matky: „Bohužel ne, v předškolním věku jsme narazili na velmi nevstřícný přístup učitelky, kterou další rok vyhodili.“

R4 Odpověď paní učitelky: „Já mám pozitivní zkušenost, kdy si myslím, že ty rodiče to taky vidí a snažíme se děti hodně chválit. Komunikujeme s rodiči vždy, když si pro dítě přijdou a snažíme se z celého dne vypíchnout to důležité, například v čem dítě vynikalo, co jsme dělali a tak, a snažíme se do toho zapojovat i dítě samotné.“

Odpověď rodičů: „Ano, s aktivitami ve školce jsme byli vždy spokojeni. MŠ nabízela plavání, brusle, každodenní pohybové aktivity a různé sportovní akce.“

Třetí výzkumnou otázku dokládám odpověďmi z rozhovorů s učitelkami z MŠ a s rodiči nadaných dětí. U všech respondentů probíhala spolupráce pedagog MŠ a rodič na dobré až výborné úrovni. Pouze v jednom případě se objevil problém, když paní učitelky z MŠ chtěly po rodičích, aby u dítěte byly rozvíjeny i základní věci (např. zavazování bot, oblékání nebo hygiena) a ne pouze nadání dítěte.

U prvního respondenta nebyla odpověď paní učitelky dle mého názoru zcela objektivní, protože byl mezi rodiči a paní učitelkou i určitý osobní vztah ještě před tím, než začalo dítě chodit do MŠ. Věřím, že z velké části je spolupráce mezi učiteli z MŠ a rodiči naprosto v pořádku a vše funguje, jak má. Dle mého mínění se ale vždy najde ve třídě nějaký rodič, se kterým není učitel „naladěný na stejnou vlnu“, a jsou menší nebo větší problémy k řešení. Často může být překážkou nesprávná nebo chybějící komunikace.

U druhého respondenta jsem vedla rozhovor se stejnou paní učitelkou jako u prvního respondenta. Tím, že se jedná o paní učitelku v MŠ, která se nachází v celkem malém městě, je pochopitelné, že se se spoustou rodičů zná i v osobním životě, a proto nemusí být některé odpovědi zcela objektivní. Ku prospěchu je dobrý vztah mezi paní učitelkou z MŠ a rodiči stejně jako absence problémů při vzájemné spolupráci.

U třetího respondenta je znatelné, že spolupráce z pohledu paní učitelky z velké části fungovala. Nastal problém, když se paní učitelka snažila rozvíjet i ostatní schopnosti dítěte a nevěnovala se pouze rozvoji nadání. Přišlo jí důležité, aby si dítě umělo zavázat tkaničku, obout si správně boty nebo aby si umělo uklidit hračky, se kterými si hrálo. S tímto naprosto souhlasím, samotnou sebeobsluhu potřebuje dítě do života a nabytých dovedností využívá každodenně. V tomto případě je mi lehce nepochopitelný přístup matky, kdy nastal mezi ní a paní učitelkou konflikt. I sama matka si uvědomovala, že s těmito základními věcmi má dítě problém, a měla by být ráda, že v MŠ těmto elementárním dovednostem věnovali pozornost. Nejen dle mého názoru by tyto základy mělo mít dítě naučené už z domova ještě před nástupem do MŠ.

Z rozhovoru s matkou dítěte jsem neměla jednoznačný pocit, že by byla spokojená se spoluprací s MŠ. Je zvláštní, že paní učitelka a matka mají poměrně odlišný názor na spolupráci. Ale možná je to způsobeno i tím, že jedna ze stran ke mně nebyla zcela otevřená. Skutečností však může být i mé nepřesné vyhodnocení situace a jak paní učitelka, tak i matka ke mně mluvily otevřeně, jen na míru spolupráce a její kvalitu mají odlišný názor.

U čtvrtého respondenta je z obou odpovědí znatelné, že spolupráce rodič a učitel z MŠ fungovala a nebyl žádný na první pohled viditelný problém, který by spoluprací narušil. Za takovou souhru mezi rodičem a učitelem jsem vždy moc ráda. Až se v budoucnosti budu pohybovat ve školství, jedna z mých obav je spolupráce s rodiči.

Avšak když vidím, že tato spolupráce funguje a nejsou žádné větší problémy, uklidňuje mě to, můj strach je menší a těším se.

Tabulka 6: Shrnutí výsledků VO3

Respondenti	Odpovědi	Můj názor
R1	Výborná spolupráce, žádný problém mezi pedagogy MŠ a rodiči.	1
R2	Spolupráce velmi dobrá, bez problémů.	1
R3	Spolupráce na dobré úrovni, problém při řešení rozvoje ostatních základních věcí.	2
R4	Výborná a častá komunikace s rodiči.	1

VO4 Jakým způsobem pracují pedagogové na ZŠ s nadanými dětmi?

R1 Nemohu doložit žádnou odpověď z rozhovoru s paní učitelkou ze ZŠ.

Odpověď matky: „*Ano, myslím si, že i na základní škole se dceři věnovali, jak potřebovala.*“

R2 Odpověď paní učitelky: „*Z mé zkušenosti je to fungování nadstavbových matematik, zapojování interaktivních pomůcek do vyučování (ITA, tablety, PC, didaktické programy). Je třeba respektovat jejich osobnost, věnovat jim dostatek svého času, podporovat je v jejich nadání a zájmech (doporučená četba, školní knihovna, výroba lapbooků, školní kroužky). Co nejvíce zařazovat do výuky návštěvu workshopů, exkurzí, výstav, projektových dnů, seminářů. Zapojovat tyto žáky tak, aby se ve třídě nenudili. Vytvářet pro ně logické úlohy k řešení nebo je naopak vyzvat, aby tyto úkoly vymysleli pro své spolužáky. V neposlední míře k nim přistupovat tak, abychom jejich duši rozvíjeli, nezatěžovali ji a stali se průvodci na jejich cestě za poznáním.*“

Odpověď matky: „*Ano, jsem přesvědčená o tom, že paní učitelky na základní škole se věnují rozvoji pohybového nadání.*“

R3 Nemohu doložit žádnou odpověď z rozhovoru s paní učitelkou ze ZŠ.

Odpověď matky: „*Bohužel ne, ale myslím, že v současných podmínkách školství je velice obtížné, aby se učitel těmto dětem individuálně věnoval. V první třídě jsme měli milou a vstřícnou paní učitelku, která ale v polovině první třídy odešla na mateřskou. Do toho přišel covid. Díky těmto okolnostem celou třídu zcela rozdělili a přecházel spolu s dalšími pěti dětmi do jiné třídy s jinou paní učitelkou.*“

R4 Nemohu doložit žádnou odpověď z rozhovoru s paní učitelkou ze ZŠ.

Odpověď rodičů: „*Myslím, že ano. ZŠ nabízí sportovní třídu, kterou jsme samozřejmě spolu se synem vybrali.*“

Na čtvrtou výzkumnou otázku jsem dostala pouze jednu odpověď od paní učitelky ze ZŠ, a proto jsem doplnila vyhodnocení odpověďmi od rodičů na otázku z rozhovoru. Otázka: Myslíte si, že dítě bylo správně rozvíjené v ZŠ a byl mu věnovaný potřebný čas a prostor pro rozvoj? Dle názorů rodičů nadaných dětí jich byla většina spokojena s rozvojem u svého dítěte až na jednu matku, která měla k přístupu učitelů výhrady.

Zároveň z odpovědi vyplynulo, že matka má pochopení pro práci učitelů a chápe, že je těžké přistupovat k nadaným žákům individuálně a rozvíjet jejich nadání během vyučovací hodiny. Tento přístup je patrně z velké části z důvodu, že i sama matka se pohybuje ve školství.

U prvního respondenta nebylo možné doložit odpověď od paní učitelky ze ZŠ, důvody, proč k rozhovoru nedošlo, jsem popisovala již výše v práci (viz kap. 6.1.2.).

Myslím si, že kdyby dítě bylo diagnostikováno z pedagogicko-psychologické poradny, tak by přístup paní učitelky byl jiný. Nedokážu samozřejmě posoudit, jaký přístup má paní učitelka k nadanému dítěti, a je možné, že se mu věnuje přesně tak, jak je potřeba, ale nedává tomu takovou váhu, aby dítě považovala za nadané.

Odpovědí matky se mi potvrdilo, že nadané dítě mělo potřebnou péči, ale podle všeho ve třídě zapadlo mezi ostatní spolužáky a byly tam „šikovnější/nadanější děti,“ které paní učitelka vnímala jako nadané a mohly mít potvrzení z PPP.

U druhého respondenta bych ráda ocenila přístup paní učitelky na ZŠ, který je velmi rozumný. Na jednu stranu udělá pro rozvoj nadání u dítěte všechno, co je v jejích silách a využije všechny možné pomůcky. Na druhou stranu nechce dítě přetěžovat a volí úkoly pro rozvoj nadání smysluplně, ve správný čas a ve správné části hodiny. U paní učitelky bych se nebála, že by nadání u dítěte nerozvíjela a určitě by to pro ni nebylo na obtíž. Rozvoj nadání u dítěte lze zúročit ve prospěch celé třídy.

U třetího respondenta jsem neměla možnost uskutečnit rozhovor s paní učitelkou ze ZŠ. Důvody, proč k rozhovoru nedošlo, jsou uvedené výše v práci. Dle matky, která je také učitelka na ZŠ, nebylo nadání u jejího dítěte správně rozvíjeno. Když dítě nastoupilo do první třídy, matka byla spokojená s paní učitelkou, která se dítěti naplno věnovala a rozvíjela jeho nadání. V polovině první třídy však odešla na mateřskou dovolenou a třída se přerozdělila do ostatních prvních tříd. Dítě dostalo novou paní učitelku, na kterou nebylo zvyklé, a ani nebyl prostor na to, aby se společně seznámili a poznali, protože se rozšířil Covid-19 a s ním spojená režimová opatření. Tímto byl rozvoj nadání velmi zkomplikován. A matka nebyla a stále není spokojená s prací a přístupem paní učitelky. Na druhou stranu matka uznává, že v dnešní době a podmínkách školství je velice obtížné, aby se učitel nadaným dětem věnoval individuálně. S tímto zcela nesouhlasím, protože si

myslím, že když pedagogové na 1. stupni ZŠ chtějí a mají vůli rozvíjet nadání, tak cesta se vždy dá najít. Existuje mnoho možností, jak se dá nadání u dětí rozvíjet. Obzvláště nyní, kdy jsou ve třídách k dispozici paní asistentky, které jsou pedagogům k ruce a mohou pomoci s výukou.

U čtvrtého respondenta bohužel nemohu provést vyhodnocení rozhovoru s paní učitelkou ze ZŠ. Důvod jsem uváděla výše v práci (viz kap. 6.4.2.). Pohled rodičů na spolupráci pedagoga a dítěte bych mohla alespoň částečně doložit z rozhovoru s rodiči nadaného dítěte. Na základě tohoto sdělení se mohu domnívat, že ZŠ, kam dítě chodilo, je naprosto připravená pro nadané děti a dává jim prostor pro rozvoj.

Tabulka 7: Shrnutí výsledků VO4

Respondenti	Odpovědi	Můj názor
R1	×	×
R2	Nadstavbová matematika, zapojování interaktivních pomůcek do vyučování, respektování osobnosti dítěte. Zapojování exkurzí, výstav, workshopů, projektových dnů, seminářů, logické úlohy.	1
R3	×	×
R4	×	×

VO5 Jak a jakým způsobem probíhá spolupráce mezi pedagogy ZŠ a PPP?

R1 Na tuto otázku nemohu odpovědět ani nijak doložit, protože s paní učitelkou rozhovor nebyl veden.

R2 Odpověď paní učitelky: „Doposud nemám žádnou zkušenost s PPP.“

R3 Na pátou výzkumnou otázku nemohu odpovědět ani ji nějakým způsobem doložit, a to z důvodu, že neproběhl rozhovor s paní učitelkou ze ZŠ.

R4 Na pátou výzkumnou otázku neznám odpověď.

Vyhodnocení výsledků u páté výzkumné otázky je pro mě velmi těžké, protože mám pouze jednu odpověď od paní učitelky ze ZŠ.

Jedinou odpověď, kterou jsem mohla získat, je od zkušené paní učitelky, která má téměř 30 letou praxi ve školství. Odpověď mě velmi překvapila, neboť za celou dobu praxe neproběhla žádná spolupráce s PPP ohledně nadaných dětí. Paní učitelce prošlo rukama mnoho nadaných dětí a vždy si s tím poradila dle svého uvážení, pomocí rad od kolegů, pomocí seminářů/přednášek a nebyla potřeba kontaktovat PPP.

Na jednu stranu opět oceňuji přístup paní učitelky, ale na druhou stranu mi to přijde jako velká škoda. Pokud by paní učitelka poslala nadané děti do PPP, mohlo jim to nějakým způsobem pomoci do budoucna. Myslím si, že to platí obzvláště u sportovního nadání, se kterým se několikrát setkala. Sportovci mají ve společnosti těžké se prosadit a např. i potvrzení z PPP by některým dětem mohlo pomoci dostat se do povědomí důležitých lidí, kteří se pohybují ve sportu a kteří by dětem mohli pomoci v jejich rozvoji.

Tabulka 8: Shrnutí výsledků VO5

Respondenti	Odpovědi	Můj názor
R1	x	x
R2	Neproběhla žádná spolupráce, paní učitelka nemá v tomto směru zkušenost s PPP.	5
R3	x	x
R4	x	x

VO6 Jaká je spolupráce mezi pedagogy ZŠ a rodiči nadaných dětí?

R1 Nemohu doložit odpověď od paní učitelky ze ZŠ.

R2 Odpověď paní učitelky: „U všech byla velmi dobrá spolupráce. Rodiče si většinou od předškolního věku svých dětí byli vědomi jejich talentu a zároveň podporovali spolupráci se mnou, potažmo se základní školou. Mnozí mě nechali nahlédnout do rodinného prostředí dítěte a seznámili mě i s vývojem jejich potomka v MŠ.“

R3 Nemohu doložit odpověď od paní učitelky ze ZŠ.

R4 Nemohu doložit odpověď od paní učitelky ze ZŠ.

Ani vyhodnocení šesté a poslední výzkumné otázky pro mě není lehké. Je to z důvodu malého množství odpovědí od učitelů ze ZŠ. Proto jsem doplnila pohled na otázku ze strany rodičů nadaných dětí, které mohou nastínit spolupráci mezi nimi a pedagogy alespoň z jedné strany. Při rozhovoru s rodiči nebyla položena otázka přímo na spolupráci mezi rodiči a učiteli ZŠ, ale jejich názor na otázku vždy vyplynul z rozhovoru.

U prvního respondenta jsme při rozhovoru s matkou otevřely i jiná témata než jen připravené otázky. Z rozhovoru vyplynulo, že vztah mezi daným rodičem a paní učitelkou je velmi dobrý. Matka dítěte si paní učitelku velmi chválila, líbí se jí aktivity, které s dětmi dělá, líbí se jí, že do hodin zapojuje různé didaktické hry, a celkový přístup. Porovnávala rovněž předchozí paní učitelku a nynější paní učitelku. Ve třídě se najdou i rodiče, kterým paní učitelka nevyhovuje a myslí si, že toho po dětech chce příliš moc. Dle mého názoru je toto zjištění naprosto běžné, neboť se nemůžeme zavděčit a být sympatičtí všem. Každý z nás má na různé věci různé názory. Důležité je, aby vztah, který je mezi rodičem a pedagogem, nijak negativně neovlivnil dítě a jeho rozvoj.

U druhého respondenta byl proveden jediný rozhovor s paní učitelkou a jsem ráda za paní učitelku, že měla štěstí na spolupráci s rodiči a nenarazila na problematické jednání s rodiči u nadaných dětí. Myslím si, že je to i samotným přístupem paní učitelky, protože kdyby neměla takový přístup, jaký má, je možné, že by spor mezi ní a rodiči mohl vzniknout. Ale tím, že se paní učitelka naplno věnovala rozvoji nadání u dětí, nenastal během její praxe žádný spor.

U třetího respondenta vyplynulo z rozhovoru s rodiči, že spolupráce mezi nimi a paní učitelkou ze ZŠ neprobíhala dle představ matky. V prvním ročníku, kdy dítě

nastoupilo na ZŠ, byla spolupráce výborná, matka oceňovala přístup paní učitelky, ale bohužel paní učitelka v polovině první třídy odešla na mateřskou dovolenou a přišla změna vyučující a Covid-19. Tyto okolnosti spolupráci mezi rodiči nadaného dítěte a paní učitelkou velmi narušily a k vylepšení situace nedošlo do současnosti, kdy dítě navštěvuje již třetí třídu.

U čtvrtého respondenta se zdálo z pohledu rodiče nadaného dítěte, že mezi rodiči a paní učitelkou nebyly žádné problémy, komunikace a celková spolupráce mezi nimi fungovala tak, jak by měla fungovat. Rodiče během rozhovoru zmínili, že jsou s paní učitelkou naprosto spokojeni a že mezi sebou neřešili zatím žádný problém. Rodiče velmi oceňovali přístup paní učitelky. Paní učitelka učí děti hravou formou, na každé hodině zapojuje didaktické hry a soutěže.

Tabulka 9: Shrnutí výsledků VO6

Respondenti	Odpovědi	Můj názor
R1	Z pohledu matky byla spolupráce s paní učitelkou velmi dobrá.	1
R2	Z pohledu paní učitelky probíhala spolupráce s rodiči velmi dobře. Velké množství rodičů nechali paní učitelku nahlédnout do rodinného prostředí dítěte.	1
R3	Z pohledu matky neprobíhala spolupráce dle jejích představ.	3
R4	Z pohledu matky se jednalo o fungující spolupráci, dosud neřešili žádný problém a nebyl mezi nimi žádný konflikt.	1

DISKUZE

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem pedagogové v MŠ a ZŠ pracují s nadanými dětmi a zda jim věnují potřebnou pozornost. Dalším cílem bylo popsat, jaká je zkušenost se spoluprací s PPP (pedagogové z MŠ a PPP, pedagogové ze ZŠ a PPP). Posledním cílem výzkumu bylo zjistit, jak funguje spolupráce mezi rodiči nadaných dětí a MŠ, ZŠ.

Pozitiva práce

Téma práce, které jsem si zvolila, pro mě bylo zajímavou výzvou. Získala jsem vědomosti týkající se specifické skupiny dětí, o které se nepříliš často hovoří. Podnětná byla i praktická stránka mé práce, kdy jsem měla možnost teoreticky nabyté znalosti aplikovat v praxi.

Jedním z největších přínosů v empirické části práce byl rozhovor s paní učitelkou ze ZŠ, který se v takovémto rozsahu uskutečnil pouze jeden. Jsem za něj velmi vděčná, neboť jsem měla možnost ji vyslechnout, diskutovat s ní, ale i poznat její práci, slyšet její názor a přístup k danému tématu. Jak již jsem zmiňovala, u této paní učitelky jsem měla možnost opakovaně provádět praxi.

To, co bych chtěla dále vyzdvihnout, je spolupráce s rodiči nadaných dětí, komunikace a diskuze s nimi. Měla jsem velké štěstí, s jakými rodiči jsem měla možnost seznámit se a spolupracovat.

Dalším pozitivem mé diplomové práce si myslím, že je její celkové zpracování, především pak empirická část, která by mohla být inspirací pro učitele i veřejnost.

Limity práce

Při studiu odborné literatury pro zpracování teoretické části jsem se setkala s chybějícím článkem zpracovaných teorií. Tento problém se týká konkrétně kap. 2 – Dvojitá výjimečnost, kde jsem rozepsala nejčastější kombinace nadání a určitého handicapu. Ve veškeré odborné literatuře a článcích, ve kterých jsem hledala informace pro danou kapitolu, byly informace o kombinaci nadání a ADHD. Naopak nikde jsem nedohledala jakékoliv informace o kombinaci nadání a ADD. Ve všech článcích bylo zmíněné nadání a ADD/ADHD společně. Odborníci tento typ dvojitá výjimečnosti nijak nerozlišují a dávají mu

jednotnou charakteristiku. Bylo by dobré do budoucna se zamyslet a podrobněji rozpracovat kombinaci nadání s ADD versus kombinace nadání s ADHD. Myslím si, že každá zjištěná dvojí výjimečnost by měla být posuzována s odlišným přístupem.

V empirické části jsem se potýkala s mnoha problémy, se kterými jsem na začátku zpracování vůbec nepočítala, a ani mě nenapadlo, že by mohly nastat. Pokusila jsem se s nimi vypořádat v rámci svých možností a znalostí.

První problém nastal, že bylo opravdu těžké až téměř nemožné provést rozhovor s pedagogy prvního stupně ZŠ. Ve všech případech to bylo z důvodu, že mi k tématu neměli co říct, protože žáka nepovažovali za nadaného; žák neměl potvrzení o nadání z PPP. Jedním z případů, proč rozhovor neproběhl, bylo, že paní učitelka dané dítě neměla od první třídy. Během jednoho necelého roku, co dítě učí, se ještě pořádně nepoznali a necítla se na to udělat se mnou rozhovor na danou problematiku.

Druhým problémem byla naprostá absence triády komunikace mezi ZŠ–MŠ–rodiči nadaného dítěte. Chápu, že se jedná o časově náročný proces pro všechny tři strany, aby se sešli a probrali nadání dítěte. Na druhou stranu se jedná o dítě a jeho budoucnost a pozici v celém školském systému i životě. Dítě je to, na kom by nám všem mělo záležet především. Myslím, že jednoznačně platí věta „*Všechno jde, když se chce.*“. Dle mého názoru by stačilo, aby se všechny tři strany sešly v jeden den na hodinu čistého času před tím, než nadané dítě nastoupí do první třídy ZŠ, a předaly si všechny potřebné informace.

Třetí problém, který byl opakovaně zjištěn a se kterým jsem naprosto nepočítala, byla nulová nebo velmi špatná spolupráce mezi učiteli z MŠ a PPP a mezi učiteli ze ZŠ a PPP. Před zpracováním tématu jsem si myslela, že spolupráce s PPP je neodmyslitelnou součástí fungování českého školství u nadaných dětí. Ale opak byl pravdou. V prvním případě spolupráce mezi MŠ a PPP byla nulová. U druhého nadaného dítěte se jednalo o úplně stejný přístup, protože rozhovor byl veden se stejnou paní učitelkou v MŠ. Ani u paní učitelky ze ZŠ nebyla změna a spolupráce opět žádná neprobíhala. U třetího respondenta probíhala spolupráce mezi učiteli z MŠ a PPP, ale zkušenost, kterou paní učitelka popsala, byla strašná a spolupráce absolutně nefungovala, takže v závěru to bylo stejné, jako kdyby žádná nebyla. V posledním případě to vypadalo, že paní učitelka z MŠ má dobrou zkušenost se spoluprací s PPP, ale spolupráce probíhala pouze skrze formuláře, které dostali z PPP a vyplněné předávali rodičům dětí. Rodiče následně

s dítětem navštívili PPP, avšak často bez zpětné vazby směrem k MŠ. Takže ani v tomto případě neprobíhala spolupráce mezi pedagogy z MŠ a PPP.

Čtvrtým problémem, který bylo možno vysledovat na základě mých zjištění, byla neschopnost rozlišení mezi nadáním a talentem pedagogy v MŠ. Po položení otázky, kolik nadaných dětí jim prošlo rukama během jejich praxe, jsem byla ve třech případech nejprve dotázána, jaký je mezi tím rozdíl. Pedagogové mi sdělili, že toto nijak nerozlišovali, že to vždy brali tak, že dítě je šikovné a shledávali jej jako nadané nebo talentované. Nadání a talent považovali za synonyma. Ani rodiče dětí nedělali rozdíly mezi nadáním a talentem. U rodičů toto lze pochopit, nepohybují se ve školství, a tak nemohou znát rozdíl mezi nadáním a talentem, pokud se tím vysloveně nezabývají.

Položíme-li si otázku, jak na práci dále navázat, napadá mě několik možností. Přínosem návazné práce by bylo porovnání přístupu jednotlivých účastníků (učitelé, rodiče, PPP) v souvislosti s velikostí sídla, bydlištěm dítěte, vybavením MŠ, ZŠ. Zajímavým rozšířením práce by byla podrobnější analýza práce PPP, její spolupráce se školou i rodiči. V delším časovém horizontu je předpoklad toho, že téma nadané dítě bude více diskutováno a rozšířeno, a tedy by bylo možno nahradit kvalitativní výzkum kvantitativní metodou, která by přinesla podrobnější výsledky od více respondentů.

Na závěr této kapitoly bych chtěla zhodnotit naplnění cílů, které byly dány. Jsem přesvědčena, že cíle práce, které jsem si určila, jsem zcela splnila i přes problémy, které se v empirické části vyskytly a jsou popsány výše. V práci jsem se pokusila o podrobné prověření všech vztahů, které jsou na nadané dítě navázány. Myslím si, že i přes různé nesnáze se mi podařilo téma důkladně zpracovat a práce může být pro společnost přínosem.

ZÁVĚR

Tato práce by mohla do budoucna pomoci velké části společnosti, učitelům v MŠ, učitelům na ZŠ, ale i rodičům, budou-li potřebovat bližší informace, popř. více proniknout do problematiky nadaného dítěte.

V teoretické části byly nejprve vysvětleny základní pojmy, se kterými se pracuje v rámci tohoto tématu. Další pasáž byla věnována charakteristice nadaných dětí a jejich specifickým. Velmi zajímavou kapitolou bylo i z mého hlediska pojednání o mýtech a předsudcích týkajících se nadaných dětí. Jedním z nejčastějších tvrzení kolujícím mezi veřejností je předpoklad, že nadané dítě se musí perfektně učit a být studijní typ. Toto nemusí být vždy naplňováno, nadané dítě nemusí být ve škole spokojené, může se záměrně pokoušet skrýt své schopnosti. Tímto se může dostat do situace, kdy dostává průměrné známky a může mít i kázeňské problémy.

Následující kapitoly pojednávaly mimo jiné o spolupráci nadaného žáka a kolektivu, rozdílu mezi nadanými dětmi a ostatními dětmi, identifikaci nadaného žáka, specifických potřebách nadaných žáků, podpůrných opatřeních, dvojí výjimečnosti a o neziskových organizacích věnujících se nadaným dětem. V závěru teoretické části jsem se zmínila i o legislativě podporující vzdělávání nadaných dětí.

V empirické části DP byly porovnány čtyři odlišné případy nadaných dětí. V rámci výzkumu bylo posuzováno, jaká je práce s nadanými dětmi v MŠ, v ZŠ, zda je nadání rozvíjeno a jaká je spolupráce rodičů a MŠ/ZŠ a další. Mým nejsilnějším zážitkem byl rozhovor s paní učitelkou ze ZŠ, který mi současně přinesl i největší množství poznatků a informací pro moji práci. To, jak paní učitelka přistupuje k nadaným dětem a k rozvoji nadání, se mi velmi líbí. Přála bych si pro sebe do budoucna, až budu také učit na ZŠ, abych se naučila podobnému přístupu. Tato paní učitelka je pro mě paní učitelkou s velkým U.

RESUMÉ

V teoretické části diplomové práce jsem pracovala především s odbornou literaturou, ale i s internetovými zdroji. Zpracovávala jsem teoretické poznatky, které úzce souvisely s praktickou částí.

V empirické části diplomové práce jsem použila kvalitativní formu výzkumu, metodou rozhovorů s pedagogy MŠ, pedagogy ZŠ a s rodiči nadaných dětí.

Hlavní myšlenkou diplomové práce bylo popsat problematiku nadaných dětí ve školství. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jak pedagogové v MŠ a ZŠ pracují s nadanými dětmi a zda jim věnují potřebnou pozornost. Dalším cílem bylo vyhodnotit, jaká je zkušenost se spoluprací s PPP (pedagogové z MŠ a PPP, pedagogové ze ZŠ a PPP).

In the theoretical part of the thesis I worked mainly with professional literature, but also with internet sources. I worked on the theoretical knowledge, which was closely related to the practical part.

In the practical part of the diploma thesis I used a qualitative form of research, the method of interviews with kindergarten teachers, primary school teachers and parents of gifted children.

The main idea of the thesis was to describe the issue of gifted children in education. The main aim of the research was to find out how teachers in kindergartens and primary schools work with gifted children and whether they give them the necessary attention. Another aim was to evaluate the experience of cooperation with PPP (educators from kindergarten and PPP, educators from primary school and PPP).

SEZNAM LITERATURY

DOČKAL, Václav. *Zaměřeno na talenty aneb nadání má každý*, Praha: Nakladatelství lidové noviny, ISBN 80-7106-840-3

FOŘTÍK, Václav, FOŘTÍKOVÁ, Jitka. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*, 2. vydání, Praha: Portál, ISBN 978-80-262-0969-0

HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Ilustroval Karel NEPRAŠ. Praha: Jiří Budka, 1993. Slovník. ISBN 80-901549-0-5.

HAVIGEROVÁ, Jana M.. *Vyhledávání nadaných dětí v předškolním věku*, 1. vydání, Praha: Grada Publishing a.s., ISBN 978-80-247-5150-4

HAVIGEROVÁ Jana Marie. *Pět pohledů na nadání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., ISBN 978-80-247-3857-4.

HŘÍBKOVÁ, Lenka. *Nadání a nadání*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, pedagogická fakulta, ISBN 80-7290-213-X

KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4502-2

LANDAU, Erika. *Odvaha k nadání*, 1. vydání, Praga: Nakladatelství Akropolis s.r.o. ISBN 978-80-86903-48-4

MACHŮ, Eva. *Nadaný žák*. Brno: Paido, ISBN 978-80-7315-197-3

MÖNKES, F. J., YPENBURG, I. H. *Nadané dítě*, Praha: Grada Publishing, ISBN 80-247-0445-5

MUDRÁK, Jiří. *Nadané děti a jejich rozvoj*, 1. vydání, Praha: Grada Publishing a.s., ISBN 978-80-247-5089-7

STEHLÍKOVÁ, Monika. *Nadané dítě – Jak mu pomoci ke štěstí a úspěchu*, Praha: Grada Publishing a.s., ISBN 978-80-271-0512-0

ŠIMONÍK, Oldřich. *Talent a nadání ve vzdělávání. Sborník referátů z mezinárodního semináře*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5330-4.

ŠKRABÁNKOVÁ, Jana. *Žijeme s nadáním*, 1. vydání, Ostrava: Repronis s.r.o., ISBN 978-80-7464-137-4

8 mýtů o mimořádně nadaných dětech, které byste měli znát [online]. Dostupné z: <https://progresguru.cz/blog/8-mytu-o-mimoradne-nadanych-detech> [cit. 2023-06-20].

Podporujeme - Nadané děti | RSJ. *Finanční skupina 21. století | RSJ* [online]. Dostupné z: <https://www.rsj.com/cz/foundation/nadacni-projekty/premyslive-deti> [cit. 2023-03-27]

Progresguru | 8 mýtů o mimořádně nadaných dětech. *ProgresGuru - Audioknihy pro váš rozvoj* [online]. Dostupné z: <https://progresguru.cz/blog/8-mytu-o-mimoradne-nadanych-detech> [cit. 2023-03-27].

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. 48 s., ISBN 80-87000-00-5. Dostupné z [www: http://www.vuppraha.rvp.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf](http://www.vuppraha.rvp.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf) [cit. 2023-4-03].

Vyhláška MŠMT č. 27/ 2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=27&r=2016> [cit. 2023-04-03].

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Tabulka 1: Rozdíl mezi nadanými dětmi a ostatními dětmi

Tabulka 2: Rozdíl mezi nadaným dítětem a bystrým dítětem

Tabulka 3: Základní informace

Tabulka 4: Shrnutí výsledků VO1

Tabulka 5: Shrnutí výsledků VO2

Tabulka 6: Shrnutí výsledků VO3

Tabulka 7: Shrnutí výsledků VO4

Tabulka 8: Shrnutí výsledků VO5

Tabulka 9: Shrnutí výsledků VO6

PŘÍLOHY

Rozhovor pro učitele z MŠ

1. Jaká je délka Vaší praxe v oboru?
2. Kolikrát jste se během své praxe setkala s nadaným dítětem?
3. O jaké nadání se jednalo?
4. Dokážete sama rozpoznat nadané dítě?
5. Absolvovala jste nějaké školení nebo kurz zaměřený na problematiku nadaných dětí?
6. Je v MŠ podle Vás čas na práci s nadanými dětmi?
7. Jakým způsobem probíhala komunikace mezi Vámi a ZŠ při přechodu nadaného dítěte?
8. Jakým způsobem udržujete/zlepšujete klima třída a začleňujete nadané děti?
9. Jaká je Vaše zkušenost se spoluprací s PPP (pedagogicko-psychologická poradna)?
10. Jakým způsobem nadané dítě rozvíjíte v nadání?
11. Jaká je spolupráce s rodiči nadaných dětí?

Rozhovor pro učitele na ZŠ

1. Jaká je délka Vaší praxe v oboru?
2. Kolikrát jste se během své praxe setkala s nadaným dítětem?
3. O jaké nadání se jednalo?
4. Jak rozpoznáte nadané dítě?
5. Jaké charakteristiky má nadané dítě?
6. Absolvovala jste nějaké školení nebo kurz zaměřený na problematiku nadaných dětí?
7. Jaká je Vaše spolupráce s rodiči nadaných dětí?
8. Probíhala komunikace mezi Vámi a MŠ při přechodu nadaného dítěte?
9. Pokud ano, v jaké míře, jakým způsobem?
10. Ovlivňuje nadání žáka začlenění do kolektivu?

11. Pokud ano, jakým způsobem udržujete/zlepšujete klima třída a začleňujete nadané děti?
12. Jaká je Vaše zkušenost se spoluprací s PPP (pedagogicko-psychologická poradna) v kontextu nadaných dětí?
13. Jaké máte zkušenosti s přechodem nadaných dětí na vyšší stupeň vzdělávání?
14. Jakým způsobem jsou nadané děti rozvíjeny?
15. Jaký je Váš názor na problematiku nadaných dětí?
16. Zohledňujete nadání v předmětech jako je výtvarná výchova, tělesná výchova nebo hudební výchova?

Rozhovor s rodiči

1. Jak jste přišli na to, že máte nadané (výjimečné) dítě?
2. Jak jste poznali, že se Vaše dítě vymyká tomu, co v jeho věku dělají jeho vrstevníci (normální děti) ... že umí něco lépe, víc a jinak než, co je očekávatelné a běžné?
3. Ověřovali jste si nějakým způsobem nadání svého dítěte a jak?
4. Objevilo se u Vás v rodině ještě nadání ve stejné oblasti nebo to bylo překvapení?
5. Pociťují ostatní sourozenci nadání u dítěte?
6. Jakým způsobem rozvíjíte nadání svého dítěte?
7. Kolik času věnujete rozvoji dítěte?
8. Co je silnou stránkou dítěte díky nadání?
9. Co není silnou stránkou dítěte?
10. Věnujete/věnovali jste pozornost rozvoji i ostatních základních věcí dítěte nebo jste upřednostňovali rozvoj nadání a ostatní věci dali do pozadí?
11. Mluvíte se svými dětmi o jejich daru, o tom, že se vymykají „normálu“? Jak se k tomu stavíte?
12. Vážíte si nadání u svého dítěte?

-
13. Pokud se jedná o sportovní, hudební či výtvarné nadání, má to pro Vás stejnou hodnotu, jako kdyby bylo dítě například matematicky nadané a vynikalo tím ve škole?
  14. V čem vnímáte, že nadání posouvá vpřed vaše dítě? V čem je naopak limitováno?
  15. Jakou měrou ovlivňuje nadání začlenění do sociálního života?
  16. Je nadání v kombinaci s nějakou další speciální vzdělávací potřebou? („dvojitá výjimečnost“ a další)
  17. Rozvíjíte u svého dítěte schopnost se učit v rámci školy?
  18. Pomáháte svým dětem se učit, pokud ano, jakým způsobem?
  19. Jaké nároky na Vás jako na rodiče klade nadání Vašeho dítěte? (jaká jsou úskalí/zátěže nadání dítěte)
  20. Změnili jste přístup k nadání od té doby, co jste na něj přišli?
  21. Změní se u Vás něco do budoucna ohledně podpory nadání svého dítěte? (SŠ, VŠ)
  22. Proběhl rozhovor mezi Vámi a učitelkami v MŠ, ZŠ a jaká byla reakce?
  23. Myslíte si, že dítě bylo správně rozvíjeno v MŠ a byl mu věnovaný potřebný čas a prostor pro rozvoj?
  24. Myslíte si, že dítě bylo správně rozvíjeno v ZŠ a byl mu věnovaný potřebný čas a prostor pro rozvoj?
  25. Vystavila Vám PPP individuální vzdělávací plán?

Přepis rozhovoru:**Nadané dítě – sportovní, taneční, pohybové nadání****Rozhovor pro učitele v MŠ****1. Jaká je délka Vaší praxe v oboru?**

„Ve školství jsem přibližně 13 let.“

2. Kolikrát jste se během své praxe setkala s nadaným dítětem?

„Během své praxe jsem se setkala se spousty šikovných dětí a několika nadaných dětí. Pracovala jsem s dětmi s výtvarným nadáním, pohybovým nadáním, inteligenčním nadáním a hudebním nadáním.“

3. O jaké nadání se jednalo?

„Jedná se o motorické nadání, konkrétně o taneční, sportovní a pohybové.“

4. Dokážete sama rozpoznat nadané dítě?

„Dle mého úsudku si myslím, že nadané děti poznám, ale velmi záleží i na rodičích, zda tomu přikládají nějaký význam, či nikoliv. Sice mi prošlo rukama spousty nadaných dětí, ale nikdy jsem na to nekladla důraz.“

5. Absolvovala jste nějaké školení nebo kurz zaměřený na problematiku nadaných dětí?

„Neabsolvovala jsem žádný kurz ani webinář ani žádné přednášky. Nejspíš je to dané tím, že jsem se do školství vrátila v důchodovém věku.“

6. Je v MŠ podle Vás čas na práci s nadanými dětmi?

„Dle mého názoru a mých zkušeností, ten čas a prostor pro práci s nadanými je. Ale záleží na každém učiteli, jak se k tomu postaví. Já osobně jsem se do toho moc nehrnula už jenom z důvodu, abych nadaným dětem nějakým způsobem „neublížila“, protože jsem neměla školení na práci s nadanými dětmi.“

7. Jakým způsobem probíhala komunikace mezi Vámi a ZŠ při přechodu nadaného dítěte?

„Komunikace mezi mateřskou školou a základní školou naprosto neproběhla. Důvodem podle všeho bylo to, že dítě nebylo diagnostikované z PPP.“

8. Jakým způsobem udržujete/zlepšujete klima třídy a začleňujete nadané děti?

„Myslím, že nadané děti se chtějí chlubit a nebyl problém je začlenit do kolektivu. Když jsme s dětmi při "gymnastice" předváděli různé cviky a překážkové dráhy, byla mou pravou rukou a vždycky byla nadšená, že může všechno předvést, takže ji to bavilo. To mi bylo opravdu nápomocné. Ostatní děti na to vůbec nereagovaly negativně, naopak, bavilo je to a snažily se opakovat/napodobovat cviky po nadané dívce.“

9. Jaká je Vaše zkušenost se spoluprací s PPP (pedagogicko-psychologická poradna)?

„Nemám žádné zkušenosti se spoluprací s pedagogicko-psychologickou poradnou, je to i z toho důvodu, že jsem s nimi neměla co řešit.“

10. Jakým způsobem nadané dítě rozvíjíte v nadání?

„Během dne jsme jí dali prostor, když jsme hráli nějaké pohybové hry nebo jsme cvičili, takže vždy dostala prostor, aby nám všem ukázala, jak jí to jde a tím si myslím, že jsme dostatečně rozvíjeli její nadání. Dívka byla rozvíjena ze strany rodičů, kteří jí zařídili kroužky a snažili se podnikat sportovní aktivity ve volných chvílích. V mateřské školce nebylo nutné dívku nějakým způsobem přetěžovat a více jí rozvíjet.“

11. Jaká je spolupráce s rodiči nadaných dětí?

„S rodiči se mi spolupracovalo velmi dobře a jsem za spolupráci moc vděčná. S rodiči jsme nikdy neměli žádné problémy. Možná to bylo i tím, že jsem se s rodiči dívky znala osobně ještě dříve, než začala chodit do mateřské školy.“

Rozhovor pro učitele na ZŠ**1. Jaká je délka Vaší praxe v oboru?**

„Délka mé praxe je 29 let.“

2. Kolikrát jste se během své praxe setkala s nadaným dítětem?

„S mnoha nadanými žáky jsem se setkala za svou praxi mnohokrát. S opravdu nadanými dětmi tak 4-5krát.“

3. O jaké nadání se jednalo?

„Jednalo se o matematické, sportovní, kreativní a vědecké (přírodní vědy) nadání.“

4. Jak rozpoznáte nadané dítě?

„V oblastech, které ho zajímají, bývá hodně aktivní, lépe se soustředí na danou problematiku, má velký zájem o učení a zároveň velkou rychlost učení – dobře si učivo pamatuje, je zvědavější než ostatní a má výbornou slovní zásobu.“

5. Jaké charakteristiky má nadané dítě?

„Vědomostmi, dovednostmi a zájmem o daný obor převyšuje své vrstevníky a dominuje mezi nimi. Projevuje v určitých činnostech vzdělávání velkou motivaci, je v nich cílevědomý a kreativní. Má neobvyklé nápady, je samostatné, vyhovuje mu spíš společnost vyspělejších jedinců. Často se snaží vymýšlet nová řešení problémů. Rychle odpovídá na otázky a mívá vyšší pracovní tempo. Složitě úkoly jsou pro něj výzvou.“

6. Absolvovala jste nějaké školení nebo kurz zaměřený na problematiku nadaných dětí?

„Ano, účastnila jsem se školení na téma - Nadané dítě a jak s ním pracovat ve školním prostředí.“

7. Jaká je Vaše spolupráce s rodiči nadaných dětí?

„U všech byla velmi dobrá spolupráce. Rodiče si většinou od předškolního věku svých dětí byli vědomi jejich talentu a zároveň podporovali spolupráci se mnou, potažmo se základní školou. Mnozí mě nechali nahlédnout do rodinného prostředí dítěte a seznámili mě i s vývojem jejich potomka v MŠ.“

8. Probíhala komunikace mezi Vámi a MŠ při přechodu nadaného dítěte?

„Neprobíhala žádná komunikace.“

9. Ovlivňuje nadání žáka začlenění do kolektivu?

„Jak u kterého žáka. Většina „mých“ nadaných dětí se začlenila do kolektivu bez problémů. Jen u žáka, který projevoval zájem o přírodní vědy, byl zpočátku menší problém. Měl jinou slovní zásobu, nezajímala ho témata jeho spolužáků, pohyboval se převážně jen mezi dospěláky a ještě byla patrná náboženská orientace celé rodiny. Během prvních pár měsíců ve škole se situace zklidnila. Žák si našel nové kamarády, ale za mojí velké pomoci.“

10. Pokud ano, jakým způsobem udržujete/zlepšujete klima třídy a začleňujete nadané děti?

„Jsem si vědoma, že hodně nadaný žák je vystaven většímu riziku šikany díky své odlišnosti. Snažím se děti veřejně nesrovnávat, nenálepkovat, neporovnávat a nevhodně chválit. Převažuje u mě snaha nenápadně ukazovat schopnosti takových dětí, např. prostřednictvím projektových dnů nebo při vedení části výuky, kde samy ukáží ostatním, v čem vynikají a získají tím jejich „obdiv“.“

11. Jaká je Vaše zkušenost se spoluprací s PPP v kontextu nadaných dětí (pedagogicko-psychologická poradna)?

„Doposud nemám žádnou zkušenost s PPP.“

12. Jaké máte zkušenosti s přechodem nadaných dětí na vyšší stupeň vzdělávání?

„Všichni moji žáci odešli později (z 5. ročníku) studovat Gymnázium v Klatovech nebo Domažlicích. Zde našli to, co jim na ZŠ mohlo chybět (stejně zaměřené vrstevníky, lepší pochopení jejich talentu, vedení zkušených pedagogů, odborné semináře, které je dále připravily na jejich další studium.) „

13. Jakým způsobem jsou nadané děti rozvíjeny?

„Z mé zkušenosti je to fungování nadstavbových matematik, zapojování interaktivních pomůcek do vyučování (ITA, tablety, PC, didaktické programy). Je třeba respektovat jejich osobnost, věnovat jim dostatek svého času, podporovat je v jejich nadání a zájmech (doporučená četba, školní knihovna, výroba lapbooků, školní kroužky). Co nejvíce zařazovat do výuky návštěvu workshopů, exkurzí, výstav, projektových dnů, seminářů. Zapojovat tyto žáky tak, aby se ve třídě nenudili. Vytvářet pro ně logické úlohy k řešení nebo je naopak vyzvat, aby tyto úkoly vymysleli pro své spolužáky. V neposlední míře k nim přistupovat tak, abychom jejich duši rozvíjeli, nezatěžovali ji a stali se průvodci na jejich cestě za poznáním.“

14. Jaký je Váš názor na problematiku nadaných dětí?

„Je potřeba se této problematice nadále věnovat a nezapomínat na tyto žáky. Mám pocit, že v českém školství se více věnujeme dětem s výchovnými či prospěchovými potížemi než nadaným žákům. Právě oni budou generací, která může pro lidstvo hodně udělat.“

15. Zohledňujete nadání v předmětech jako je výtvarná výchova, tělesná výchova nebo hudební výchova?

„Samozřejmě, zohledňuji ve všech předmětech. Můj poslední žák byl velmi matematicky nadaný, pečlivě, přesně a moc rád rýsoval, krásně kreslil a maloval. Ve všech těchto oblastech vynikal nad ostatními. Jakmile však přišla na řadu hodina tělocviku, byl ztracen. Pokud bych toto nezohlednila, určitě bych ho negativně poznamenala po celý 1. stupeň.“

Rozhovor s rodiči**1. Jak jste přišli na to, že máte nadané (výjimečné) dítě?**

„Pohybové nadání bylo vidět od věku cca tři let v porovnání s vrstevníky i staršími dětmi.“

2. Jak jste poznali, že se Vaše dítě vymyká tomu, co v jeho věku dělají jeho vrstevníci (normální děti) ... že umí něco lépe, víc a jinak než, co je očekávatelné a běžné?

„Viděli jsme, že dcera je v brzkém věku velmi pohybově nadaná, i v porovnání s vrstevníky velmi vynikala. Například, když si venku hrála s dětmi, předběhla starší děti, kolikrát vymýšlela různé hry, na co si děti budou hrát, a byla schopná dětem vysvětlit pravidla hry. Nikdy nebyla v pozadí skupiny, ale spíš jejím „vůdcem“, velmi ji to bavilo a děti s ní neměly žádný problém, i když byla vůdčí typ.“

3. Ověřovali jste si nějakým způsobem nadání svého dítěte a jak?

„Úplně přímo jsme nadání žádným způsobem neověřovali, ale přihlásili jsme ji na kroužek tance, kde vynikala mezi o dva roky staršími dětmi.“

4. Objevilo se u Vás v rodině ještě nadání ve stejné oblasti nebo to bylo překvapení?

„I starší bratr je stejně pohybově nadaný jako dcera.“

5. Pociťují ostatní sourozenci nadání u dítěte?

„Ano, starší sourozenec vnímá, že je sestra nadaná a podporuje ji v tom.“

6. Jakým způsobem rozvíjíte nadání svého dítěte?

„Poskytujeme jí maximální podporu v jejích pohybových aktivitách. Dovož na kroužky, soutěže a ostatní.“

7. Kolik času věnujete rozvoji dítěte?

„Průměrně 20 hodin týdně.“

8. Co je silnou stránkou dítěte, díky nadání?

„Vytrvalost, zarputilost, cílevědomost.“

9. Co není silnou stránkou dítěte?

„Momentálně mě nic nenapadá.“

10. Věnujete/věnovali jste pozornost rozvoji i ostatních základních věcí dítěte nebo jste upřednostňovali rozvoj nadání a ostatní věci dali do pozadí?

„Snažíme se jí rozvíjet po všech stránkách, ale sama se chce věnovat tomu, co si vybrala.“

11. Mluvíte se svými dětmi o jejich daru, o tom, že se vymykají „normálu“. Jak se k tomu stavíte?

„Nemluvíme, nemyslím si, že je správné to nějak vyvyšovat nad ostatní věci. Ale určitě jsme velmi rádi jako rodiče, že máme tak nadanou dceru.“

12. Vážíte si nadání u svého dítěte?

„Ano, moc si toho vážíme a jsme za to rádi.“

13. Pokud se jedná o sportovní, hudební či výtvarné nadání, má to pro Vás stejnou hodnotu jako, kdyby bylo například matematicky nadané a vynikalo tím ve škole?

„Podobnou hodnotu, kdyby měla nadání na cokoliv, budeme ji podporovat v čemkoliv.“

14. V čem vnímáte, že nadání posouvá vpřed vaše dítě? V čem je naopak limitováno?

„Posouvá ji v sebevědomí, zodpovědnosti, překonávání překážek, stanovování si cílů a jejich dosahování. Naopak je limitovaná časově v poměru k dalším aktivitám.“

15. Jakou měrou ovlivňuje nadání začlenění do sociálního života?

„Otevírá jí dveře, snáze se prosazuje v kolektivu.“

16. Je nadání v kombinaci s nějakou další speciální vzdělávací potřebou? („dvojitá výjimečnost“ a další)

„Nejsem si toho vědoma.“

17. Rozvíjíte u svého dítěte schopnost se učit v rámci školy?

„Snad ano, snažíme se.“

18. Pomáháte svým dětem se učit, pokud ano, jakým způsobem?

„Ano pomáháme, věnujeme jim pozornost, i když se snažíme vést děti k samostatnosti a zodpovědnosti, rádi vysvětlíme co je třeba a s čímkoliv potřebují pomoci, tak pomůžeme.“

19. Jaké nároky na Vás jako na rodiče klade nadání Vašeho dítěte? (jaká jsou úskalí/zátěže nadání dítěte)

„Velká časová náročnost, koordinace celé rodiny a finanční náročnost.“

20. Změnili jste přístup k nadání od té doby, co jste na něj přišli?

„Nezměnili jsme přístup.“

21. Změní se u Vás něco do budoucna ohledně podpory nadání svého dítěte? (SŠ, VŠ)

„Náš přístup se určitě nezmění, budeme svou dceru podporovat, dokud o to bude stát.“

22. Proběhl rozhovor mezi Vámi a učitelkami v MŠ, ZŠ a jaká byla reakce?

„Ano, vždy jsme se bavili o pohybovém nadání.“

23. Myslíte si, že dítě bylo správně rozvíjené v MŠ a byl mu věnovaný potřebný čas a prostor pro rozvoj?

„Ano, dle našeho názoru se dceři paní učitelky správně věnovaly a využívaly jejího nadání ve prospěch celé třídy.“

24. Myslíte si, že dítě bylo správně rozvíjené v ZŠ a byl mu věnovaný potřebný čas a prostor pro rozvoj?

„Ano, jsem přesvědčená o tom, že paní učitelky na základní škole se věnují rozvoji pohybového nadání.“

25. Vystavila Vám PPP individuální vzdělávací plán?

„Zatím není potřeba.“